

IZVJEŠTAJ

**o radu i stanju u oblastima Ministarstva prosvjete i sporta,
sa izvještajima organa uprave iz nadležnosti Ministarstva za 2012.
godinu**

**Podgorica,
mart 2013. godine**

UVOD.....	3
I. NORMATIVNO-PRAVNI POSLOVI I HARMONIZACIJA PROPISA.....	5
I.1. Zakoni.....	5
I.2. Uredbe i odluke	5
I.3. Podzakonski akti.....	6
I.4. Modeli.....	6
I.5. Sprovođenje propisa.....	7
II. OBLAST PROSVJETE.....	9
II.1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje	9
II.2. Osnovno obrazovanje i vaspitanje	10
II.3. Vaspitanje i obrazovanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama.....	12
II.4. Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice - obrazovanje na albanskom jeziku.....	14
II.5. Srednje opšte obrazovanje (gimnazije) i stručno obrazovanje.....	15
II.6. Više stručno obrazovanje.....	16
II. 7. Obrazovanje odraslih	19
III. OBLAST VISOKOG OBRAZOVANJA	19
III.1. Odjeljenje za učenički i studentski standard	19
IV. Oblast razvoja obrazovanja nacionalnih i etničkih grupa, informacionih tehnologija i međunarodne saradnje	22
IV.1. Obrazovanje nacionalnih i etničkih grupa.....	
IV.2. Međunarodna saradnja i evropske integracije.....	
IV.3. Informaciono-komunikacione tehnologije.....	23
V. Oblast mladi i sport.....	24
VI. OBLAST INSPEKCIJSKOG NADZORA.....	26
VII. OBLAST FINANSIRANJA RADA OBRAZOVNO-VASPITNIH USTANOVA I INVESTICIJA.....	27
IZVJEŠTAJ O RADU JAVNIH USTANOVA	33
Centar za stručno obrazovanje	33
Ispitni centar.....	36
Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.....	42

Na osnovu člana 62 Zakona o državnoj upravi (»Službeni list RCG«, br. 38/03 i »Službeni list CG«, br. 22/08 i 42/11), u skladu sa Programom rada Vlade za 2013. godinu, Ministarstvo prosvjete i sporta podnosi

IZVJEŠTAJ

Iz oblasti ekonomske politike i finansijskog sistema o radu i stanju u upravnim oblastima sa izvještajima organa uprave iz njegove nadležnosti u 2012. godini.

UVOD

Ministarstvo prosvjete i sporta vrši poslove uprave u oblasti prosvjete i sporta, u skladu sa djelokrugom rada utvrđenim Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave (»Službeni list CG«, br. 5/2012, 26/12 i 61/12).

Pored poslova utvrđenih ovom Uredbom, Ministarstvo prosvjete i sporta obavlja i poslove koji su utvrđeni:

- Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju (»Službeni list RCG«, br. 64/02, 31/05 i 49/07, i »Službeni list CG«, br. 45/10 i 45/11);
- Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju (»Službeni list RCG«, br. 64/02 i 49/07 i »Službeni list CG«, 45/10);
- Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju (»Službeni list RCG«, br. 64/02 i 49/07 i »Službeni list CG«, br. 45/10);
- Zakonom o obrazovanju dece sa posebnim obrazovnim potrebama (»Službeni list RCG«, br. 80/04 i »Službeni list CG«, br. 45/10);
- Zakonom o gimnaziji (»Službeni list RCG«, br. 64/02 i 49/07, i »Službeni list CG«, br. 45/10);
- Zakonom o stručnom obrazovanju (»Službeni list RCG«, br. 64/02 i 49/07, i »Službeni list CG«, br. 45/10);
- Zakonom o obrazovanju odraslih (»Službeni list CG«, broj 20/11);
- Zakonom o visokom obrazovanju (»Službeni list RCG«, br. 60/03 i »Službeni list CG«, br. 45/10 i 47/11);
- Zakonom o prosvjetnoj inspekciji (»Službeni list RCG«, br. 80/04);
- Zakonom o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija (»Službeni list CG«, br. 57/11);
- Zakonom o sportu (»Službeni list CG«, br. 36/11);
- kao i podzakonskim aktima, donijetim za sprovođenje ovih zakona.

Poslove iz svoje nadležnosti Ministarstvo prosvjete i sporta obavlja u okviru Sektora (4) sa pripadajućim odsjecima (2), odjeljenja (4) i službi (3):

1. Sektor za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje i vaspitanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama;
2. Sektor za srednje, više stručno obrazovanje, obrazovanje odraslih i obrazovanje manjinskih naroda;
3. Sektor za visoko obrazovanje;

4. Sektor za mlade i sport;
5. Odsjek za učenički i studentski standard;
6. Odsjek za međunarodnu saradnju i evropske integracije;
7. Odjeljenje za normativno-pravne poslove i harmonizaciju propisa;
8. Odjeljenje prosvjetne inspekcije;
9. Odjeljenje za informaciono-komunikacione tehnologije;
10. Odjeljenje za unutrašnju reviziju;
11. Odjeljenje za kvalifikacije;
12. Kabinet ministra;
13. Služba za investicije i javne nabavke;
14. Služba za finansije i računovodstvo;
15. Služba za kadrovske i opšte poslove.

Rad Ministarstva prosvjete i sporta u 2012. godini odnosio se:

- na realizaciju Programa i zaključaka Vlade za 2012. godinu;
- zaokruživanje normativnog okvira za dalju reformu obrazovanja;
- utvrđivanje i vođenje politike razvoja obrazovno-vaspitnog sistema Crne Gore sa donošenjem odgovarajućih strategija i unapređivanjem procesa pripreme ustanova obrazovanja i vaspitanja za primjenu reformskih rješenja u 2012. godini, prema ranije definisanoj dinamici Ministarstva prosvjete i sporta;
- sprovođenje upravnih postupaka u oblasti:
 - priznavanje i vrednovanje inostranih obrazovnih isprava,
 - izdavanja licenci za rad ustanovama predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, i organizatorima obrazovanja odraslih i licenci za izvođenje novih obrazovnih programa,
 - izdavanje propisanih saglasnosti,
- izvršenje zakona i drugih propisa iz oblasti obrazovanja i vaspitanja;
- stručne i administrativne poslove za:
 - Nacionalni savjet za obrazovanje,
 - Savjet za kvalifikacije,
 - Savjet za visoko obrazovanje,
- finansiranje rada obrazovno-vaspitnih ustanova;
- druge poslove, u skladu sa propisima.

Izvještaj o radu Ministarstva prosvjete i sporta koncipiran je u više cjelina, odnosno oblasti rada iz djelokruga Ministarstva.

- I. Normativno-pravni poslovi i harmonizacija propisa
- II. Oblast prosvjete
- III. Oblast visokog obrazovanja
- IV. Oblast razvoja obrazovanja, nacionalnih i etničkih grupa, informacionih tehnologija i međunarodne saradnje
- V. Oblast mladi i sport
- V. Inspekcijski nadzor
- VI. Oblast finansiranja rada obrazovno-vaspitnih ustanova i investicija

Ovim Izvještajem za navedeni period prikazane su na sažet način, najznačajnije aktivnosti i djelatnosti javnih ustanova u oblasti obrazovanja i vaspitanja.

Centar za stručno obrazovanje,

- Ispitni centar, i
- Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Uz ovaj Izvještaj dostavljamo i izvještaje drugih samostalnih organa uprave, nad čijim je radom Ministarstvo prosvjete i sporta vršilo nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada:

- Zavod za školstvo.

I. NORMATIVNO-PRAVNI POSLOVI I HARMONIZACIJA PROPISA

U 2012. godini pripremljeni su, odnosno donijeti, sljedeći propisi:

I. 1. Zakoni

U ovom periodu donijeti su i objavljeni sljedeći zakoni:

1. **Zakon o stručnom osposobljavanju lica sa visokim obrazovanjem;**
2. Vlada je utvrdila **Prijedlog Zakona** o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama.

I. 2. Uredbe i odluke

Pripremljeni prijedlozi Uredbe i odluka koje je donijela Vlada Crne Gore:

1. **Prijedlog Uredbe** o kriterijumima za utvrđivanje visine naknada i premija za ostvarene sportske rezultate;
2. **Odluka** o broju studenata za upis na osnovne i specijalističke studije Univerziteta Crne Gore za studijsku 2012/2013. godinu koji se finansiraju iz Budžeta Crne Gore;
3. **Odluka** o organizovanju JU više stručne škole » Policijska akademija«.

I. 3. Podzakonski akti

U ovom periodu donijeti su i objavljeni:

1. **Pravilnik** o načinu i postupku provjere znanja učenika na kraju obrazovnog ciklusa;
2. **Pravilnik** o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu, postupku i vremenu polaganja maturalnog ispita u gimnaziji;
3. **Pravilnik** o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu i postupku polaganja stručnog ispita;

4. **Pravilnik** o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku pribavljanja, ocjenjivanja, odobravanja i pripreme udžbenika i nastavnih sredstava;
5. **Pravilnik** o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama;
6. **Pravilnik** o bližim kriterijumima i uslovima za dodjelu stipendija talentovanim učenicima osnovnih i srednjih škola;
7. **Pravilnik** o uslovima i kriterijumima za dodjelu stipendija talentovanim studentima;
8. **Pravilnik** o procedurama razvijanja kvalifikacija od prvog do petog nivoa kvalifikacija;
9. **Pravilnik** o procedurama razvijanja kvalifikacija od šestog do osmog nivoa kvalifikacija;
10. **Pravilnik** o programu organizaciji i izvođenju maturalnog tečaja u gimnaziji;
11. **Pravilnik** o bližem načinu, postupku i kriterijumima upisa dece u ustanovu koja realizuje predškolsko vaspitanje i obrazovanje;
12. **Školski kalendar** za 2012/2013. godinu.

I. 4. Sprovođenje propisa

U izvršenju propisa u oblasti obrazovanja i vaspitanja, Ministarstvo prosvjete i sporta je rješavalo u prvostepenom i drugostepenom upravnom postupku, izdavalo saglasnosti na opšta akta ustanova i saglasnosti na zakup nepokretnosti koje koriste obrazovno-vaspitne ustanove.

Na kraju 2011. godine ostao je jedan neriješen drugostepeni upravni predmet.

U toku izvještajnog perioda u **drugostepenom upravnom postupku** primljeno je ukupno **62 žalbi**. Neriješenih drugostepenih upravnih predmeta iz 2011. godine je bilo 1, tako da je ukupno bilo **63 žalbi**.

U propisanom roku riješeno je **59 žalbi**. Odbačena je jedna žalba, a u dva predmeta je postupak po žalbi obustavljen. Ukupno je odbijeno 28 žalbi. Usvojeno je 28 žalbi (zbog povrede pravila postupka 12, zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja 10 i zbog pogrešne primijene materijalnog prava šest). Na kraju 2012. godine ostala je neriješena **jedna žalba** i u tom predmetu propisani rok je istekao. Protiv **jednog rješenja** je pokrenut upravni spor i nije donijeta odluka Upravnog suda Crne Gore.

Imajući u vidu navedeno može se zaključiti da su žalbe u izvještajnom periodu rješavane u propisanim rokovima i da je broj neriješenih žalbi neznatan.

U izvještajnom periodu podnijeto je **874 zahtjeva** u prvostepenom upravnom postupku, tj. postupku priznavanja inostrane obrazovne isprave o stečenom osnovnom obrazovanju, srednjem opštem, stručnom obrazovanju i dijelu obrazovanja, odnosno započetog obrazovanja, radi nastavka obrazovanja ili zapošljavanja. Svi zahtjevi su rješavani u propisanom roku.

U postupku priznavanja inostranih obrazovnih isprava (do nivoa visokog obrazovanja) donijeto je:

- **843 rješenja o priznavanju inostranih obrazovnih isprava;**

- 15 zaključaka o obustavljanju postupka (na osnovu izjave podnosioca zahtjeva), 1 Rješenje o odbijanju zahtjeva; 2 Zaključka za povraćaj greškom uplaćene administrativne takse, odnosno uplaćene u većem iznosu od takse propisane zakonom (na osnovu zahtjeva za povraćaj administrativne takse).

U 2012. godini Ministarstvo prosvjete i sporta je podnijelo 11 **krivičnih prijava** protiv podnosilaca zahtjeva za priznavanje falsifikovane diplome i donijeto je 7 zaključaka o prekidu ovih postupaka, dok nadležni organ ne riješi pitanje postojanja krivičnog djela. Za **38** predmeta nijesu donijeta rješenja, jer odgovori na zahtjeve za provjeru vjerodostojnosti inostranih obrazovnih isprava još uvijek nijesu stigli, i pored više urgencija, dok je jedan broj zahtjeva podniet krajem 2012. godine i biće riješen u propisanom roku.

Urađen je veliki broj **akata - zahtjeva** za provjeru vjerodostojnosti inostranih obrazovnih isprava koji su upućeni ministarstvima ili obrazovnim ustanovama u inostranstvu, kao i veliki broj **potvrda** o pokrenutom postupku priznavanja inostranih tih isprava, kao i dugih akata u cilju blagovremenog rješavanja u ovim postupcima.

U predmetima koji se vode kod sudova, a u kojima se Ministarstvo pojavljuje kao stranka, po zahtjevu Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa, blagovremeno su dostavljana **izjašnjenja**, a pripremani su i **odgovori na tužbe** u postupcima kod Upravnog suda Crne Gore će se Ministarstvo pojavljuje kao stranka ili zainteresovano lice.

U toku 2012. godine **dostavljena je saglasnost na 43 statuta obrazovno-vaspitnih ustanova i 26 pravilnika** o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta obrazovno-vaspitnih ustanova.

Donijeto je 12 rješenja o donošenju **javno važećih obrazovnih programa**.

Takođe, **donijeto je:**

- 30 **rješenja o izdavanju licence za rad** ustanovama, predškolskog, srednjeg obrazovanja i organizatorima obrazovanja odraslih za izvođenje obrazovnih programa;

- 7 rješenja o izdavanju licence, odnosno dopune licence ustanovama visokog obrazovanja;

- **5 rješenja o razrješenju i 5 rješenja o izboru** predstavnika Ministarstva prosvjete i sporta u upravne i školske odbore javnih ustanova iz oblasti obrazovanja i vaspitanja čiji je osnivač država, odnosno izmjeni predstavnika;

- **13 odluka** po konkursu za **izbor direktora** obrazovno vaspitnih ustanova, **13 rješenja** o izboru direktora obrazovno vaspitnih ustanova, 13 rješenja o prestanu dužnosti dosadašnjih direktora obrazovno vaspitnih ustanova, **4 rješenja** o imenovanju vršioca dužnosti direktora ustanove.

Zaključeno je 7 **ugovora sa najpovoljnijim ponuđačima** po pozivu za javno nadmetanje kojima je prethodio postupak javnog otvaranja ponuda, vrednovanje ponuda i donošenje **odluka o dodjeli ugovora** sa najpovoljnijim ponuđačima kao i donošenje više **rješenja i zaključaka** kojima je ovo Ministarstvo odlučivalo po prigovorima ponuđača u toku postupka.

Službenici Odjeljenja za normativno-pravne poslove i harmonizaciju propisa učestvovali su u radu **komisija za licenciranje** ustanova iz oblasti obrazovanja i vaspitanja, **komisija za otvaranje i vrednovanje ponuda** i **komisija za polaganje stručnog ispita** nastavnika, kao i **drugim komisijama** i radnim tijelima koje obrazuje ministar prosvjete ili starješene drugih organa i institucija.

Predstavnici Ministarstva učestvovali su radu Radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast obrazovanja koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 26 – obrazovanje, kulturu, mlade i sport.

Predstavnici Ministarstva učestvovali su radu i Radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga.

U prethodnom periodu predstavnici navedene Radne grupe aktivno su učestvovali na izradi skrining lista i pripremi prezentacija za eksplanatorni sastanak u Briselu.

Predstavnici Ministarstva učestvuju u radu **Komisije** za sprovođenje, primjenu i tumačenje Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete i **Komisiji** za dodjelu sredstava Fonda solidarnosti Sindikata prosvjete Crne Gore, i u **komisijama** za polaganje stručnih ispita nastavnika za rad u obrazovno-vaspitnim ustanovama.

II. OBLAST PROSVJETE

II. 1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Vaspitno-obrazovni rad u predškolskim ustanovama odvija se u svakoj opštini u Crnoj Gori. Organizaciona struktura ustanova u kojima se odvija vaspitno-obrazovni rad je različita, i to kao samostalne predškolske ustanove, u okviru obrazovnih centara, i osnovnoj školi.

Licencirano je trinaest predškolskih ustanova. Jedna privatna predškolska ustanova je podnijela zahtjev za dopunu licence za rad. U postupku odobrenja je Međunarodni predškolski program IPC (International Preschool Curriculum), Međunarodne bakalaureat organizacije (International baccalaureate).

I dalje su intenzivirane aktivnosti u suzbijanju nelegalnog rada nevladinih organizacija, koje se bave djelatnošću vaspitanja i obrazovanja djece predškolskog uzrasta.

U predškolske ustanove u 2012. godini upisano je 14.775 djece, dok je u privatne ustanove upisano 302 djeteta, što je ukupno 15.077 djece. Obuhvat djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem je 32,7%.

U školskoj 2012/2013. godini u svim predškolskim ustanovama se odvija primjena inoviranih programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

U skladu sa strateškim opredeljenjima i potrebama Ministarstva prosvjete i sporta, realizovane su aktivnosti na izgradnji novih objekata, rekonstrukciji, dogradnji i investicionom održavanju postojećih predškolskih ustanova.

Na početku školske 2012/2013. godine u JPU „Đina Vrbica“ - Podgorica, zbog povećanog interesovanja roditelja za upis djece u ovu ustanovu, obezbijeđeni su uslovi za organizovanje predškolskog vaspitanja i obrazovanja u osam novih vaspitnih grupa. U iznajmljenom, adaptiranom i opremljenom prostoru otvoreno je osam vaspitnih grupa.

U JPU „Ljubica Popović“ u Podgorici počele su sa radom 5 (pet) vaspitnih grupa.

Takođe u JPU „Dušo Basekić“ u Bijelom Polju, formirano je pet novih vaspitnih grupa za djecu uzrasta do tri godine i dvije vaspitne grupe za djecu uzrasta do pet godina života.

JPU „Vukosava Ivanović-Mašanović“ u Baru su formirane tri nove vaspitne grupe: jednu vaspitnu grupu za djecu do dvije godine i dvije vaspitne grupe za djecu od tri godine do polaska u školu.

U toku 2012. godine, nastavljena je realizacija Programa „Vaspitač u osnovnoj školi“.

Nastavljena je realizacija projekta Međunarodnog kampa predškolskih ustanova „Krugovi prijateljstva – Bar 2010. godine“.

Problemi u predškolskom vaspitanju i obrazovanju

- nedostatak prostornih kapaciteta, posebno u opštini Glavni grad – Podgorica, Bijelom Polju, Pljevljima, Ulcinju, Danilovgradu, Herceg Novom i dr;
- nedovoljna obuhvaćenost dece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem na sjeveru Crne Gore;
- još uvijek mali broj dece romske nacionalnosti obuhvaćene predškolskim vaspitanjem;
- sporost u završetku radova predškolskih objekata u izgradnji.

Mogući oblici prevazilaženja problema

- gradnja novih predškolskih ustanova u Glavnom gradu – Podgorica (objekti u Bloku VI, Starom Aerodromu, Zagoriču i Tuzima), Pljevljima i Ulcinju;
- raspisivanje javnog poziva za javno-privatno partnerstvo za izgradnju predškolskih ustanova u gradovima u kojima je najizraženiji problem nedostatka prostornih kapaciteta;
- intenziviranje razgovora sa lokalnim samoupravama u cilju sagledavanja mogućnosti njihovog učešća u rješavanju problema nedostatka prostornih kapaciteta predškolskih ustanova;
- pružanje novih usluga roditeljima i deci u ruralnim područjima i pilotiranje tzv. biblioteka knjiga i igračaka u predškolskim ustanovama u skladu sa Strategijom ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja (2010-2015);
- podržavanje osnivanja privatnih predškolskih ustanova i stvaranje uslova za njihovo licenciranje u skladu sa zakonskom regulativom;
- rad na motivisanju i većoj zainteresovanosti roditelja da povjere vaspitanje i obrazovanje svoje dece predškolskim ustanovama (posebno u gradovima u sjevernom dijelu Crne Gore u kojima za to postoje uslovi);
- povećanje broja dece iz marginalizovanih grupa, sa naglaskom na decu romske populacije;
- podizanje svijesti roditelja o značaju ranog razvoja i uticaja koji rani razvoj ima za razvoj ličnosti deteta;
- inoviranje mreže predškolskih ustanova.

II.2. Osnovno obrazovanje i vaspitanje

U novom školskom objektu u naselju Guke, JU Osnovne škole „Salko Aljković“ u Pljevljima, od 1. septembra 2012. godine organizovan je rad u Područnoj ustanovi.

Zbog nedostatka učenika, prestale su sa radom četiri područne ustanove:

- JU OŠ „Lubnice“, Berane - PU Kurikuće;
- JU OŠ „Janko Mićunović“, Moštanica, Nikšić - PU Gornja Trepča;

- JU OŠ „Džafer Nikoćević“, Gusinje, Plav - PU Grnčar;
- JU OŠ „Milosav Koljenšić“, Slap, Danilovgrad - PU Glava Zete.

Nagradu „Oktoih“ za izuzetne rezultate u prosvjetnoj djelatnosti za 2012. godinu dobio je kolektiv Ekonomske škole „Mirko Vešović“ u Podgorici.

Skupština Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom prosvjete realizovala je Projekat „Demokratske radionice“. U okviru projekta, kroz različite interaktivne radionice i na način prilagođen uzrastu učenika, деца i mladi, uzrasta od osam do petnaest godina, uz pomoć izabranih trenera uče kroz igru kako funkcioniše demokratija.

Telenor D.O.O. u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije počeli su sa realizacijom Projekta „Osvoji internet, surfuj pametno“. Razvijanje vještina kod dece koje će im omogućiti da budu sigurni na internetu, ohrabrivanje roditelja za uključivanje u aktivnosti dece u radu na računaru i edukacija dece u uočavanju potencijalnih opasnosti na internetu, prepoznaju se kao veoma važni za ostvarivanje globalnog cilja - informaciona bezbjednost i sigurnije internet okruženje. Projekat se realizovao u pet škola u svim regijama Crne Gore. Biće nastavljen u novih dvadeset pet škola.

Kroz saradnju sa nevladinim i drugim organizacijama, dostavljena je saglasnost za 31 projekat koji se realizuju u vaspitno-obrazovnim ustanovama. Nastavljena je realizacija projekata: „Energetska turneja“ (koju sprovodi GIZ); „Osmišljavanje prelaska mladih u svijet rada na Zapadnom Balkanu“ (GIZ); „Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu“ (sprovodi REC kroz projekat IPA, a finansiran je od strane Finskog ministarstva inostarnih poslova); „Obrazovne institucije implementiraju Obrazovanje za mir“ (Nansen dijalog centar Crne Gore); „Škola bez nasilja“ (UNICEF) i druge.

NVO Centar za prava djeteta realizovao je projekat „Dječja prava i njihova perspektiva“ u osnovnim i srednjim školama u Bijelom Polju, Cetinju i Baru.

NVO „Djeca prije svega“ iz Podgorice realizovala je Projekat „Monitoring i implementacija Preporuka Komiteta UN za ljudska i dječja prava“.

Organizacija FORS Montenegro - Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore, realizovala je projekat „Selektivno sakupljanje otpada u školama i zajednicama“ u okviru programa prekogranične saradnje sa Albanijom, koji je finansirala Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Albaniji. Fondacija Caritas Luksemburg realizuje Projekat „Zaštiti prirodu, ne rasipaj energiju“. Projekat je posebno fokusiran na učenike osnovnih i srednjih škola u pet opština na sjeveroistoku Crne Gore, u cilju upoznavanja sa mjerama i uređajima koji doprinose racionalnoj potrošnji energije i povećanju energetske efikasnosti.

Fondacija za promovisanje nauke „PRONA“ realizovala je Projekat „Nauka u pokretu“, u cilju upoznavanje nastavnika i učenika sa prednostima praktične nastave fizike, hemije, matematike i biologije predstavljanjem različitih eksperimenata iz navedenih oblasti kao i primjerima uspješne prakse popularizacije nauke kad nas i svijetu.

Problemi u osnovnom obrazovanju i vaspitanju

- veliki broj škola sa malim brojem učenika, posebno područnih odjeljenja na seoskom području i mogućnosti njihovog finansiranja;
- obezbjeđenje stručnog kadra za rad u školama na seoskom području;
- nedovoljno korišćenje rezultata provjere znanja za unapređivanje funkcionalnih znanja učenika i kvaliteta obrazovanja u cjelini;
- inicijalno obrazovanje nastavnika koje treba da predvidi više časova prakse budućih nastavnika;
- nedovoljno obogaćeni programi obuke nastavnika, temama koji će jačati njihove generičke vještine;
- nedostatak osnovnih škola u Podgorici, posebno u naseljima: Stari Aerodrom, Blok V i VI , Zlatica, Tološi.

Mogući oblici prevazilaženja problema

- U Zakonu o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, preispitati odnosno preciznije definisati normu časova nastavnika razredne nastave u petom razredu, vaspitne mjere, uslove u pogledu školske spreme za stručne saradnike i drugo;
- inovirati mrežu javnih ustanova;
- stvoriti mogućnost za fleksibilnije određivanje trajanja nastavne godine (odnosno školskih raspusta), kako bi se uvažile specifičnosti (npr. planinskih seoskih škola kao i škola primorske regije);
- unaprijediti obuke tako da obezbjeđuju nastavnicima sticanje nedostajućih kompetencija i generičkih vještina i punu funkcionalnost svih postojećih mehanizama profesionalnog razvoja nastavnika;
- poboljšati kvalitet postignuća učenika, naročito na međunarodnim testiranjima (PISA).

II.3. Vaspitanje i obrazovanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama

Postignuti rezultati u inkluzivnom obrazovanju:

Najznačajniji postignuti rezultati u inkluzivnom obrazovanju:

- Ažurirana baza podataka na osnovu prijedloga komisija za usmjeravanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama. Broj dece sa rješenjem o usmjeravanju u 2012. godini je 1109. Kroz MEIS web aplikaciju urađena dopuna podataka koji se traže od škola, po osnovu nekoliko kriterijuma: smetnja i teškoća u razvoju, individualni razvojno-obrazovni program (IROP), rješenje o usmjeravanju;
- U saradnji sa Kancelarijom UNICEF-a u Podgorici nastavljen projekat "Mreže podrške inkluzivnom obrazovanju" kroz Projekat: "Podrška posebnim

odjeljenjima za inkluzivno obrazovanje" u cilju uključivanja djece iz posebnih u redovna odjeljenja. Obučeni direktori i pomoćnici, pedagoško-psihološke službe, profesori razredne nastave i defektolozi iz redovnih škola u kojima postoje ova odjeljenja. Formiran je resursni (stručni) tim koji kroz posjete školama pruža instruktivnu i savjetodavnu podršku ovim školama. U ovaj stručni tim su uključeni stručnjaci (defektolozi) koji rade u resursnim centrima, inače angažovanih u radu komisija za usmjeravanje i savjetnik za inkluzivno obrazovanje Zavoda za školstvo. Resursni tim je napravio prve obilaske škola sa ciljem da podrži poštovanje pedagoških normativa, organizaciju nastave i časova između posebnih i redovnih odjeljenja;

- Realizuje se projekat "Podrška punom procesu socijalne inkluzije", podržanom kroz program IPA 2010. Cilj je transformacija posebnih ustanova u resursne centre, povećanje učešća djece romske i egipćanske (RE) populacije u sistem obrazovanja i vaspitanja i prilagođavanje eksterne provjere znanja za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama;
- Posebne ustanove se transformišu u resursne centre: *resursni centar za slušne i govorne smetnje, resursni centar za intelektualne smetnje i autizam, resursni centar za tjelesne i vizuelne smetnje*. Stručnjaci iz resursnih centara se angažuju kao podrška redovnim školama. Standardi rada uključuju: individualni rad sa decom; pomoć u izradi IROP-a; instrukcije za rad nastavnicima, stručnim službama i roditeljima za rad sa detetom. Obučava se kadar resursnog centra da odlazeći u redovne škole, primjenjuje i koristi nove pristupe u radu i uskoro će biti osposobljeni da realizuju obuke za zaposlene u redovnom sistemu.
- Otpočelo se sa prilagođavanjem i eksterne provjere znanja za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama (za Ispitni centar obezbijeđena je specijalizovana oprema za obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala i tehničkog prilagođavanja). Ona uključuje: pristupačnost prostora za sprovođenje ispita uz posebna pomagala, specijalizovanu opremu, prilagođeni ispitni materijal, izuzeće od dijela ispita koji učenik zbog vrste i stepena smetnje u razvoju ne može polagati, produženo vrijeme za polaganje ispita i drugo.
- I dalje teče projekat Podrška inkluziji u stručnom obrazovanju u Crnoj Gori. Obuke su usmjerene na trening trenera, povezivanje sa komisijama, razvoj prijedloga za sadržaj priručnika i programa obuke.
- Predstavnici Resursnog centra „Podgorica“ u saradnji sa Ministarstvom i UNICEF-om sproveli su obuke nastavnog kadra na temu „Brajevo pismo u inkluzivnom obrazovanju“ u osnovnim školama.
- U saradnji sa UNICEF-om nastavljene aktivnosti u okviru Kampanje „Govorimo o mogućnostima“;
- Podržan projekat Zavoda za zapošljavanje kroz Program javnih radova za zapošljavanje asistenata za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama;
- Kroz Tempus programe odvijaju se: Master studije Obrazovne politike koja uključuje Specijalizaciju Inkluzivno obrazovanje i Definisane modaliteta za osnivanje Studija inkluzivnog obrazovanja na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. U

okviru ovog programa realizuje se I projekat Podrška i uključivanje studenata sa invaliditetom na visokoškolskim ustanovama u Crnoj Gori.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo prosvjete i sporta u partnerstvu sa UNICEF-om i UNDP-om kroz program IPA 2010 sprovode sveobuhvatni Projekat „Reforma sistema socijalne i dječje zaštite: Unapređenje socijalne inkluzije“.

Problemi u oblasti vaspitanja i obrazovanja dece sa posebnim obrazovnim potrebama

- InterSektorska, kao i horizontalna i vertikalna prohodnost informacija o deci sa posebnim obrazovnim potrebama;
- Obezbjedjivanje i finansiranje dodatne stručne i tehničke podrške i pristupačnosti;
- Stručno obrazovanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama.

Mogući oblici prevazilaženja problema

- Unaprijediti sistem prikupljanja podataka o deci sa posebnim obrazovnim potrebama;
- Nastaviti sa uključivanjem dece u obrazovni sistem;
- Promovisati inkluzivno obrazovanje u svim njegovim vidovima;
- Razviti i realizovati program profesionalne orijentacije dece sa posebnim obrazovnim potrebama i uspostaviti Individualni tranzicioni plan kojim se operacionalizuje saradnja osnovnih škola sa gimnazijama i stručnim školama;
- Fokusirati se na stručno obrazovanje i modularizaciju programa;
- Integrisanje dece sa posebnim obrazovnim potrebama koji se školuju u posebnim odjeljenjima, sa vršnjacima u okviru redovnih odjeljenja;
- Obezbijediti potrebnu infrastrukturu kako bi škole bile u potpunosti pristupačne za decu sa smetnjama u razvoju;
- Obezbijediti stalnu edukaciju i podršku stručnog kadra i komisija za usmjeravanje;
- Osmisliti dugoročan i održivi model asistencije kao tehničke podrške u nastavi za decu sa smetnjama u razvoju koja se školuju po inkluzivnom modelu;
- Dalja saradnja sa NVO Sektorom, donatorima i UN agencijama na implementaciji mjera i zadataka iz Strategije inkluzivnog obrazovanja.

II. 4 Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice (obrazovanje na albanskom jeziku, vaspitanje i obrazovanje dece romske i egipćanske populacije)

Realizovane aktivnosti u 2012. godini:

- prikupljanje statističkih podataka o učenicima RE populacije u Crnoj Gori,
- priprema podataka za konkurs za udžbenike za učenike/ce RE populacije I do III razreda;

- učešće u aktivnostima povodom proslave 7. i 8. aprila (Dani RE);
- učešće u prezentaciji projekta Crvenog krsta Crne Gore „MeđuSektorska inicijativa na prevenciji bolesti i posebno obrazovanje za raseljene Rome na Koniku“, koji je podržan od strane Evropske komisije i Danskog Crvenog krsta,
- učešće na manifestaciji održanoj na Kruševcu povodom 8. aprila - Svjetskog dana Roma;
- učešće na petom jubilarnom Takmičenju u znanju i vještinama iz automehatronike koji je održan 17. maja u Servisu „Višni“ u Podgorici;
- saradnja sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava na projektima za RE populaciju;
- saradnja sa Crvenim krstom Crne Gore u praćenju realizacije projekta „MeđuSektorska inicijativa na prevenciji bolesti i posebno obrazovanje za raseljene Rome na Koniku“; učešće u „Radionici o eksploataciji i trgovini decom“, koja je održana 28. juna u Podgorici;
- obrazovanje na albanskom jeziku posebno je kao pitanje obrađeno u Strategiji razvoja osnovnog obrazovanja i vaspitanja (2011-2017);
- po zahtjevu crnogorske dijasporu u Skadru (Društvo “Alba Montenegro“) omogućena nastava crnogorskog jezika, odnosno finansiran rad nastavnika crnogorskog jezika.
- U javnim ustanovama predškolskog vaspitanja i obrazovanja upisano je 191 dijete romske i egipćanske populacije;
- U skladu sa planovima u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja organizovan je rad pripremih vrtića za decu RE populacije tokom posljednje dvije sedmice juna 2012. godine. 151 dijete je uključeno u pripreme vrtića (106 u Podgorici i 45 u Nikšiću). Sva deca su upisana u prvi razred osnovne škole;
- U osnovnim školama školsku 2012/2013. godine pohađa 1853 učenika romske i egipćanske populacije;
- Besplatni udžbenici za I, II i III razred osnovne škole obezbijeđeni su za 906 učenika/ca;
- Od školske 2008/2009. godine Ministarstvo prosvjete i sporta u saradnji sa Crvenim krstom realizuje aktivnosti uključivanja RE dece iz Kampa Konik u gradske osnovne škole. Ministarstvo obezbjeđuje prevoz - opredijeljena su dva kombija za prevoz ove dece u Podgorici;
- Ministarstvo prosvjete i sporta, Zavod za školstvo, Pedagoški centar Crne Gore i Univerzitet Crne Gore - Filozofski fakultet u Nikšiću u školama koje uključuju decu iz Kampa Konik (Božidar Vuković Podgoričanin, Marko Miljanov, 21. maj i Savo Pejanović) kroz angažman studenata volontera rade na poboljšanju postignuća učenika, smanjenju jezičke barijere, podršci i pomoći u savladavanju socijalnih vještina i znanja.
- Ministarstvo je realizovalo nabavku i dodjelu nedostajućih kompleta udžbenika za djecu korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice, djecu bez roditeljskog staranja, djecu poginulih boraca, djecu koja su smještena u

ustanovama socijalne i dječje zaštite, djecu sa smetnjama u razvoju koja pohađaju posebne vaspitno-obrazovne ustanove ili su uključena u redovni vaspitno-obrazovni proces i djecu romske nacionalnosti.

- Vrijednost nabavke 3,847 kompleta udžbenika. Ukupna vrijednost navedenih kompleta udžbenika iznosi 252.308,31 eura.
- Takođe, obezbjeđene se stipendije za srednjoškolce/ke. U školskoj 2012/2013. godini je upisano 68 srednjoškolaca/ki;
- Na Univerzitetu Crne Gore studira 10 romskih studenata: Filozofski fakultet u Nikšiću - Odsjek psihologija; Pravni fakultet; Fakultet političkih nauka - smjerovi: Međunarodni odnosi, Kriminalistika, Bezbjednost, Žurnalistika, specijalističke studije Socijalna politika i socijalni rad; Ekonomski fakultet - specijalističke studije Ekonomski međunarodni odnosi;
- Centar za stručno obrazovanje je u prethodnom periodu obuhvatio 392 odraslih polaznika programom osnovnog obrazovanja odraslih, 20 polaznika je završilo program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja, 47 je osposobljeno za jednostavna zanimanja;

Problemi u oblasti obrazovanja i vaspitanja RE dece

- Desegregacija;
- Napuštanje školovanja.

Mogući oblici prevazilaženja problema

- Trajno zatvaranje područnog odjeljenja JU OŠ “Božidar Vuković Podgoričanin“ u Kampu Konik, podržano kroz Projekat IPA 2011;
- Pобољшanje pohađanja nastave i školskog postignuća;
- Smanjenje segregacije, uključivanje dece u gradske škole;
- Podsticati motivaciju roditelja RE populacije da redovno školuju svoju decu.

II.5. Srednje opšte obrazovanje (gimnazije) i stručno obrazovanje

U Crnoj Gori postoji dvanaest gimnazija, od kojih je jedna privatna - Gimnazija „Drita“ u Ulcinju.

U mreži obrazovnih ustanova srednjeg obrazovanja trideset sedam ustanova realizuje obrazovanje po programima stručnog obrazovanja, u svim opštinama u Crnoj Gori.

Od školske 2008/2009. godine svi učenici prvog razreda stručnih škola obrazuju se po novim obrazovnim programima.

U stručnim školama u školskoj 2011/2012. godini bilo je ukupno 21.508 učenika, od toga 19.494 učenika obrazovalo se po programima u trajanju od četiri godine, dok se 2.014 učenika obrazovalo po programima u trajanju od tri godine. Broj učenika koji se obrazuju po programu gimnazije je 10.410.

II.6. Više stručno obrazovanje, oblasti stručnog obrazovanja

Tokom 2012. godine realizovane su sljedeće aktivnosti i zadaci:

a) Priprema odgovora Evropskoj komisiji u okviru Poglavlja 23 - Pravosuđe i temeljna prava, u dijelu koji se odnosi na temeljna prava - pravo na obrazovanje i odgovarajućeg akcionog plana;

b) Priprema odgovora Evropskoj komisiji u okviru Poglavlja 26 – Obrazovanje i kultura, u dijelu koji se odnosi na Obrazovanje i osposobljavanje – predškolsko, osnovno, gimnazijsko i stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih;

c) Akcioni plan sprovođenja Strategije razvoja stručnog obrazovanja (2012-2013);

d) Akcioni plan sprovođenja Strategije cjeloživotne karijerne orijentacije u Crnoj Gori (2012-2013),

e) Informacija o uspostavljanju Nacionalnog okvira kvalifikacija

f) Strategija razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori

g) Operativni program za razvoj ljudskih resursa, IPA IV, Izrada operativnog programa za osu prioriteta 2. Unapređivanje znanja, vještina i komperencija u cilju zapošljivosti i konkurentnosti, mjera 2.1. Podrška unapređivanju uslova za razvoj kvalifikacija u stručnom obrazovanju - izrada programa, operacionog identifikacionog obrasca i matrice logičkog okvira;

Metodologija za modularizaciju i kreditno vrednovanje obrazovnih programa u stručnom obrazovanju;

- Smjernice za razvoj kvalifikacija (nivoi I-V);

- Dodjeljivanju koda kvalifikaciji;

- Metodologija svrstavanja kvalifikacija u Nacionalni okvir kvalifikacija (Savjet za kvalifikacije, mart 2012).

h) Nosilac u izradi Izvještaja o Komuniqueu iz Briža,

i) Nosilac u izradi Izvještaja o Torinskom procesu,

j))Konkurs za upis učenika za školsku 2012/2013. godinu,

k) Konkurs za upis kandidata u program višeg stručnog obrazovanja za školsku 2012/2013. godinu,

Obrazovni programi su obnovljeni i osavremenjeni.

Preduzetništvo se kao nastavni predmet izučava u velikom broju obrazovnih programa.

Uvođenje eksternog stručnog ispita omogućava provjeru u kojoj mjeri su ostvareni ciljevi i standardi znanja, definisani programima pojedinih nastavnih predmeta. Najvažnija karakteristika koncepta maturalnog i stručnog ispita je objektivnost. To je standardizovani postupak koji garantuje važno svojstvo mjerenja – objektivnost jer sve što se tiče jednog testa mora biti jednako za sve učenika na koje se primjenjuje. Isti predmet učenici polažu pod jednakim uslovima i na isti način. Rezultati ispita su međusobno uporedivi i dobija se jasna slika o tom koliko su učenici srednjih škola dostigli standarde znanja, predviđene u predmetnim programima, koliko su

spremni da primijene znanja, stečena tokom srednje škole i odgovore na izazove koji su pred njima, bez obzira radi li se o nastavku obrazovanja ili zaposlenju. Uvođenje ovako koncipirane mature osigurava ne samo veću objektivnost učeničkih školskih postignuća na nacionalnom nivou, nego je to ujedno i podsticaj nastavnicima za bolju nastavu i u osnovnoj i u srednjoj školi, a učenicima za bolje učenje i na taj način ukupno podizanje kvaliteta obrazovanja u školi.. Takođe, eksterni stručni ispit omogućava ravnopravan položaj učenika pri upisu na studijske programe i podstiče usklađen rad institucija obrazovanja. Sprovode se kontinuirane aktivnosti na definisanju upisne politike koja će odraziti potrebe tržišta rada.

Praktično obrazovanje u stručnim školama je definisano kao kombinacija obrazovanja u školi i kod poslodavca. Ukoliko postoje odgovarajući uslovi kod poslodavca, praktično obrazovanje se u cjelini može realizovati kod poslodavca.

Kako bi se ostvario strateški cilj u obrazovnom sistemu - kvalitetno obrazovanje za sve, potrebno je dalje raditi na:

- Unapređivanju **kvaliteta nastave i učenja u osnovnoj školi**, da bi se popravila postignuća učenika. Najvažniji činilac u tome je **nastavnik**. Zato obuci nastavnika treba posvetiti posebnu pažnju. U Crnoj Gori dosta napora u tom pravcu urađeno je u proteklom periodu, na kojem je Zavod za školstvo je u periodu od 2004. do 2009. godine realizovao 467 seminara, edukovano 9.394 nastavnika i 429 direktora, a u periodu od 2009. do 2011. na 493 seminara bilo je 11.353 učesnika, što je ukupno 896 seminara i 20.747 učesnika. Centar za stručno obrazovanje je, takođe, uz podršku projekata GTZ, Lux, Kultur kontakt, Britanski savjet i drugi, organizovao veći broj obuka za nastavnike i direktore škola.

- Potrebno je dalje razraditi model **licenciranja i relicenciranja nastavnika i rukovodilaca obrazovno-vaspitnih ustanova** u Crnoj Gori (uključujući analizu postojeće prakse, izmjenu propisa koji treba da bliže urede postupak licenciranja, pripremu standarda i indikatora kvalitetne nastavne prakse i rada uprava obrazovno-vaspitnih ustanova, predstavljanje modela nastavnicima i rukovodiocima obrazovno-vaspitnih ustanova i usaglašavanje sa partnerima i dr.).

- **Unapređivanju socijalnog partnerstva** kako bi sektor obrazovanja dobio relevantne informacije sa tržišta rada i na taj način odgovorilo na zahtjeve poslodavaca i tržišta rada. U tom smislu, potrebno je podsticanje partnera, udruženja poslodavaca i samih poslodavaca, da uzmu aktivnije učešće u planiranju, organizaciji i realizaciji (stručnog) obrazovanja.

- **Razvoju mehanizama za praćenje i predviđanje potreba** za kvalifikacijama i nedostajućim vještinama i, u skladu sa tim, razvoj kvalifikacija. Sektorske komisije imaju značajnu ulogu u povezivanju obrazovanja i tržišta rada. U cilju unapređivanja njihovog rada potrebno je jačati kapacitete svih institucija i organa koje su nadležne za razvoj kvalifikacija, kao i kapacitete sektorskih komisija, kako bi one na pravi način odgovorile zadacima zbog kojih su osnovane.

- Izgradnji **cjelovitog sistema obezbjeđivanja kvaliteta**, uz razvijanje indikatora za utvrđivanje kvaliteta rada ustanova, podsticanje samoevaluacije. Potrebno

je analitički sagledati dosadašnje rezultate eksternog utvrđivanja kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada ustanova i eksternih provjera postignuća učenika i u skladu sa tim preuzimati mjere i aktivnosti, kako bi se omogućilo kvalitetno obrazovanje svim učenicima.

- **Daljem usaglašavanju upisne politike sa sa zahtjevima tržišta rada** kako bi se umanjila strukturna neusklađenost ponude i tražnje i odgovorilo na zahtjeve dugoročne razvojne politike Crne Gore. Veoma važna karika u tome je pravovremeno informisanje učenika o stanju i tendencijama na tržištu rada i karijernom vođenju. Karijernoj orijentaciji na svim nivoima, a posebno u osnovnom obrazovanju, treba posebno posvetiti pažnju.

- **Modularizaciji obrazovnih programa** i uvođenjem sistema kreditnog vrednovanja u stručnom obrazovanju, kako bi se omogućilo priznavanje ishoda učenja i podstaklo cjeloživotno učenje. Stvoriti uslove za priznavanje neformalnog i informalnog učenja i njihovog povezivanja sa formalnim obrazovanjem, razriješiti dileme oko ispitnih kataloga.

II. 7. Obrazovanje odraslih

Tokom 2012. godine, posebna pažnja je bila posvećena praćenju implementacije godišnjeg Plana obrazovanja za 2012. godinu. Planom obrazovanja za 2012. godinu od strane Ministarstva i socijalnih partnera obuhvaćene su i finansijski podržane pet prioriternih oblasti obrazovanja odraslih: stručno obrazovanje i usavršavanje, osnovno obrazovanje, razvoj ključnih kompetencija, obrazovanje i osposobljavanje kadra koji radi u obrazovanju odraslih i obrazovanje ranjivih grupa.

U cilju promovisanja i popularizacije obrazovanja odraslih Ministarstvo je u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, u periodu od 28. maja do 2. juna 2012. godine organizovalo manifestaciju „XI Dani obrazovanja i učenja odraslih“.

Ministarstvo je u toku 2012. godine sprovodilo aktivnosti licenciranja ustanova za obrazovanje odraslih. U postupku licenciranja ustanova 2012. godini Ministarstvo je izdalo 7 licenci novim organizatorima obrazovanja odraslih i 5 dopuna licenci za implementaciju programa obrazovanja odraslih. Ukupan broj licenciranih ustanova za obrazovanje odraslih u Crnoj Gori je bio 75 na kraju 2012. godine.

Tokom 2012. godine Nacionalni savjet je usvojio 4 programa obrazovanja za zanimanja. Ukupan broj usvojenih programa obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije je 83 i 47 programa obrazovanja za ključne vještine.

III. OBLAST VISOKOG OBRAZOVANJA

- Vlada Crne Gore je donijela dokument **Upisna politika na Univerzitetu Crne Gore**, koji treba da doprinese unapređivanju kvaliteta upisne politike i punu korelaciju politike upisa sa savremenim potrebama crnogorskog društva, što se u krajnjem može smatrati svrhom i ciljem izrade predmetnog dokumenta.

- Crnogorska delegacija je 26. i 27. aprila 2012. godine učestvovala na Ministarskoj konferenciji o visokom obrazovanju koja je održana u Bukureštu. Na Ministarskoj konferenciji prezentovan je Izvještaj o implementaciji Bolonjskog procesa. U skladu sa utvrđenim indikatorima, nakon sprovedene ocjene od strane navedenih institucija, Crna Gora je od mogućih 45 dobila 35 bodova. Ovaj bodovni skor je bolji u odnosu na prethodne koje je Crna Gora dobijala na ranije održanim ministarskim konferencijama. Poređenja radi, na regionalnom nivou, Crna Gora je ispred Slovenije koja ima skor 32, Srbije sa skorom 27, BiH koja ima skor 24, Albanije sa 31 bodom, Bugarske koja ima 33 boda, dok Rumunija ima isti skor kao i Crna Gora.

- Sproveden je Projekat stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem u okviru kojeg je priliku da se stručno osposobi kod izabranog poslodavca dobio 4.211 visokoškolaca, dok je u Projektu od strane poslodavaca u Crnoj Gori bilo ponuđeno 6.330 radnih mjesta.

- Završen postupak reakreditacije Univerziteta Crne Gore i Univerziteta Donja Gorica.

- Javno je prezentovan projekat HERIC – Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost predstavnicima ustanova visokog obrazovanja. Formiran je menadžerski tim projekta, u skladu sa propisanom procedurom. Počele su aktivnosti planirane projektom.

- Savjet za visoko obrazovanje izdao je 19 certifikata o akreditaciji ustanova i studijskih programa i osam certifikata o reakreditaciji ustanova visokog obrazovanja i studijskih programa.

- Ministarstvo prosvjete i sporta je izdalo rješenje o licenci za rad Fakultetu za poslovnu ekonomiju, Bar, samostalni privatni fakultet i 15 rješenja o dopuni licence za rad ustanovama visokog obrazovanja.

- Realizacija programa mobilnosti akademskog osoblja i studenata se odvija tokom cijele godine. Ova aktivnost je kontinuirana jer se konkursi na osnovu multilateralne, bilateralne saradnje i konkursi za stipendije koje nude strane vlade - organizacije objavljuju tokom cijele godine (Ruska Federacija, Japan, Francuska, Italija, Kina, Slovačka, Austrija, Češka, Ukrajina, Rumunija, Hrvatska, Slovenija, Grčka, Egipat, Turska, UNESCO, DAAD, CEEPUS program, Go Styria program stipendija, Višegrad program stipendija).

- Vlada Crne Gore je utvrdila broj studenata za upis u prvu godinu osnovnih studija i postdiplomskih specijalističkih studija na Univerzitetu Crne Gore za 2012/2013. studijsku godinu, koji će se finansirati iz Budžeta.

- Vlada Crne Gore, uz mišljenje Savjeta za visoko obrazovanje, donijela je Odluku o studijskim programima od javnog interesa i broju studenata na privatnim ustanovama visokog obrazovanja za studijsku 2012/2013 godinu koji se finansiraju iz Budžeta Crne Gore.

- ENIC centar Ministarstva prosvjete i sporta je tokom 2012. godine, je primio 2.161 zahtjev za priznavanje inostranih obrazovnih isprava. Ukupno je izdato 2.000 rješenja o priznavanju obrazovnih isprava u svrhu zapošljavanja.

- Nevladina organizacija Centar za razvoj visokog obrazovanja je u saradnji sa Ministarstvom prosvjete u aprilu 2012. godine realizovalo šesti Sajam visokog obrazovanja i stipendija.

- Ministarstvo prosvjete i sporta objavilo je treći Javni poziv akademskoj zajednici Crne Gore i inostranstva da učestvuju u postupku kandidovanja za listu eksperata za akreditaciju ustanova i studijskih programa.

- Realizuju se aktivnosti u okviru projekta »Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost». Sproveden je konkurs za izbor kompanije za izradu izvjestaja o percepciji poslodavaca o relevantnosti visokoobrazovnih programa i svršenih studenata, kao i konkurs za izbor eksperta za oblast finansiranja visokog obrazovanja i eksperta za oblast obezbjeđenja kvaliteta. Takođe, u postupku je izbor kompanije za procjenu potreba infrastrukturnih ulaganja u studentske domove u Crnoj Gori.

III.1. ODSJEK ZA UČENIČKI I STUDENTSKI STANDARD

Za studijsku 2012/2013. godinu dodijeljen je 3.291 studentski kredit.

Učenicima i studentima koji su bili učesnici u željezničkoj nesreći na Bioču ili su u nesreći izgubili roditelje dodijeljeno je 100 stipendija.

Obezbijedena je dotacija za 5.004 učenika i studenta u deset domova učenika i studenata u Crnoj Gori.

Obezbijedena su sredstva za participaciju prevoza u prigradskom saobraćaju za učenike osnovne i srednje škole, kao i za studente u prigradskom i međugradskom saobraćaju - ukupno 8.542 korisnika.

Po Sporazumima sklopljenim sa lokalnim samoupravama Ministarstvo je participiralo u prevozu 70 zaposlenih.

Izmirene su obaveze za troškove goriva, održavanja i registracije za 81 školska vozila za 71 školu.

Problemi u radu Odjeljenja i mogući oblici prevazilaženja problema:

- Posebno su izraženi problemi u načinu ostvarivanja prava na participaciju prevoza i učenika i studenata jer je neophodno kvalitetno organizovati prevoz učenika. Jedan od načina prevazilaženja ovog problema je da lokalne samouprave više učestvuju u organizovanju prevoza ili potpuno preuzmu organizovanje prevoza na svojoj teritoriji.

- Pravo na ostvarivanje prava iz studentskog standarda imaju svi studenti Univerziteta Crne Gore i privatnih univerziteta, te je tako povećan broj korisnika prava, a sredstva koja se dodjeljuju Budžetom ostala su na istom nivou ili su umanjena. Stoga nije moguće obaveze redovno izmirivati već se u tome kasni i po nekoliko mjeseci.

III.2. ODSJEK ZA MEĐUNARODNU SARADNJU

U organizaciji Ministarstva prosvjete i sporta, Centra za stručno obrazovanje i austrijske organizacije KulturKontakt, organizovan je Internacionalni sajam učeničkih preduzeća za vježbu. Na sajmu se predstavilo oko 80 preduzeća za vježbu, odnosno preko 400 učenika iz Crne Gore, Srbije, Albanije, Kosova, Bosne i Hercegovine, Bugarske, kao i učenici Zavoda za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju invalidne djece i omladine iz Podgorice.

U okviru projekta "Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu", koje finansira Ministarstvo za spoljne poslove Finske, Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC) organizovao je drugu Regionalnu konferenciju pod nazivom „Obrazovanje i lokalna samouprava za održivi razvoj”. Konferenciji su prisustvovali predstavnici obrazovnih institucija i lokalnih zajednica iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Mađarske i Finske. U realizaciju projekta uključeno je ukupno 25 osnovnih škola iz regiona, od čega su pet iz Crne Gore.

Završen je sedmogodišnji projekat TOUR.REG KulturKontakt Austrija u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i sporta Crne Gore i Centrom za stručno obrazovanje. Fokus projekta TOUR.REG bio je Sektor stručnog obrazovanja, a njegovi osnovni ciljevi bili su podrška turističkom obrazovanju orijentisanom ka praksi, razvoj praktično orijentisane nastave u srednjim turističkim školama širom jugoistočne Evrope, kako bi se uspostavili i ispunili međunarodni standardi kvaliteta turističke usluge.

Održana je Konferencija pod nazivom „Uključivanje romske i egipćanske djece u vaspitno-obrazovni sistem u Crnoj Gori: dobre prakse i naučene lekcije”, u saradnji Ministarstva prosvjete i sporta Crne Gore i Save the Children za severozapadni Balkan. Pored predstavnika Ministarstva i organizacije Save the Children. Konferenciji su prisustvovali i predstavnici trideset pet partnera, iz vladinog i nevladinog Sektora, koji su uključeni u proces integracije romske i egipćanske djece u vaspitno-obrazovni sistem u Crnoj Gori.

U 2012. godini potpisan je Memorandum o razumijevanju u oblasti obrazovanja između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske, kao i Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Poljske o saradnji u oblasti kulture, obrazovanja i nauke.

IV. INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE

IV. 1. Informaciono-komunikacione tehnologije

U posljednje četiri godine zbog krize je veoma malo ulagano u računarsku infrastrukturu.

Opremanje škole računarskom opremom mora da se radi u kontinuitetu. Potrebno je svake godine opremiti određeni broj škola jer je nemoguće sve škole odjednom opremiti zbog visine finansijskih sredstava koja je za to potrebna. Da bi se održavala oprema i opremale škole kojima je oprema zastarjela i nije u funkciji ili ne može da prati promjene u predmetima informatike i ostalih izbornih predmeta potrebno je minimalno izdvajati oko 600.000,00 eura godišnje. Pored opremanja računarskom opremom potrebno je pojačati električnu instalaciju jer električni priključci uglavnom imaju po jednu utičnicu što svakako nije dovoljno da se priključi 16 kućišta, 16 monitora, štampač, skener i projektor.

Produžen je ugovor sa Crnogorskim Telekomom za besplatni internet u školama koje imaju mogućnosti za ADSL. Ugovor je potpisan za narednih 5 godina.

Krajem 2012. godine kupljena je oprema za satelitsko povezivanje na internet za 58 škola u ruralnom području. U toku je javna nabavka za usluge pružanja interneta u ovim školama.

Obuke

U toku 2013. godine održane su obuke za sve nastavnike i zaposlene u upravi škola za korišćenje MEIS aplikacije. U ovoj fazi obučeno je oko 7000 zaposlenih u školama.

Postoji potreba za obukama 30 za ICT koordinatora, ali za to nedostaju finansijska sredstva.

U cilju povećanja informatičke pismenosti dobijena su sredstva iz IPA fonda za obuku 2000 nastavnika po ECDL standardu.

Licence

U martu 2012. godine je produžena licenca svim računarima u školama za godinu dana.

Projekat MEIS

MEIS aplikacija je implementirana u svim osnovnim školama u Crnoj Gori. Svakodnevno se radi kontrola unosa podataka i analiza podataka. Isto tako, svakodnevno se utiče na ažuriranje podataka od strane zaposlenih u školama. U sistemu ima oko 9000 korisnika koji rade unos podataka i koriste mnogobrojne izvještaje.

Planira se uvođenje MEIS aplikacije u resursne centre, predškolske ustanove i muzičke škole.

Održavanje postojećih baza o obrazovanju

Iz baze podataka je u toku 2012. godine generisan veliki broj izvještaja za različite namjene (oko 600 izvještaja godišnje). Dizajnirana je i nova baza za praćenje na mjesečnom nivou kretanja broja zaposlenih po školama (bolovanja, zamjene, pripravnici, tehnološki višak i dr.). Kreirana je i baza mandata direktora.

Informacioni sistem obrazovanja je najveći obrazovni sistem u Crnoj Gori. Ovim informacionim sistemom prate se sva đeca kroz cijeli obrazovni proces (od predškolskog do univerziteta – najmanje 12 godina prati se kretanje svakog djeteta). Isto tako, prate se svi resursi škole od objekata, opremelnosti, zaposlenih itd. Zbog svega ovoga potrebno je često unapređivati ovaj sistem.

Administracija edu.me poddomena

Odjeljenje za ICT administrira edu.me poddomen. Sve adrese sajtova koje završavaju na edu.me moraju biti upisane u naš DNS server (trenutno su upisane adrese za preko 50 sajtova). Kroz ovaj sistem ostvarena je podrška Live@edu projektu (256 zona u DNS-u).

On-line časopis “Prozor”

U saradnji sa Microsoft-om uređujemo on-line časopis “Prozor” u kome objavljujemo novine iz svijeta tehnologije primjenljive na obrazovni proces. U on-line časopisu članke objavljuju nastavnici iz crnogorskih škola koji koriste ICT u nastavi. Časopis je dostupan na adresi <http://pilprozor.wordpress.com>.

Održavanje server sale

Kako je rastao broj servisa koje je Odjeljenje za ICT pružalo, to se u međuvremenu morala izgraditi moderna server sala koja zadovoljava tehničke standarde (napajanje, hlađenje, konekcija, itd.). U sali se nalazi 13 servera na kojima je hostovan veliki broj aplikacija i sajtova.

V. OBLAST MLADI I SPORT

V.1. Oblast mladi

Uprava za mlade i sport je uspostavila i održava komunikaciju sa svim opštinama u Crnoj Gori, radi kreiranja i primjene Lokalnih planova akcije za mlade

Uprava za mlade i sport je bila partner na projektu koji realizuje Fond za aktivno građanstvo – fAKT - **“Podrška lokalnim inicijativama mladih vezano za implementaciju Lokalnih planova akcije za mlade”**.

Kreiranje i održavanje web sajta za mlade i sve subjekte koji rade sa mladima – www.infomladi.me (na ovom web sajtu mogu se naći informacije za mlade i sve one koji rade sa mladima ili ih zanima razvoj mladih u Crnoj Gori

Ministarstvo prosvjete i sporta ima predstavnika od 2012. godine za člana Evropskog koordinacionog odbora za mlade (CDEJ) pri **Savjetu Evrope** koji okuplja predstavnike ministarstava zadužene za oblast mladi iz 49 država.

Crna Gora takođe učestvuje u programu EU i Savjeta Evrope *Partnerstvo za mlade*, kroz grupu istraživača u oblasti mladi, kao i mrežu nacionalnih korespondenata za omladinsku politiku.

V.2 Oblast sporta

U oblasti **sporta** nastavljeno je sa obezbjeđivanjem uslova za realizaciju programa od javnog interesa, koji su definisani Nacionalnim programom razvoja sporta uz normativnu dogradnju sistema sporta u Crnoj Gori.

Finansiranje u sportu

U cilju podrške programa sportskih organizacija, Uprava je, na osnovu prethodno raspisanog konkursa za sufinansiranje programa u sportu za 2012. godinu, donijela Odluku, a na osnovu nje i Rješenje za sufinansiranje 50 nacionalnih sportskih saveza u iznosu od 2.000.000,00 eura i 432 sportske organizacije, čija su sjedišta u svim crnogorskim opštinama, u iznosu od 467.500,00 eura. Ministarstvo je za 2012. godinu donijelo 41 Rješenje po kojima je vrhunskim sportistima opredijelila naknade.

Sportske organizacije u skladu sa Zakonom o sportu pokrenule su postupak preregistracije i usklađivanje organizacije i opštih akata. Ministarstvo je donijelo 448 rješenja o upisu u Registar sportskih organizacija i jedno rješenje o sticanju statusa vrhunski sportista Crne Gore.

Mjere i aktivnosti u sportu

Mjerama i aktivnostima stvoreni su ambijent i uslovi za realizaciju programa od javnog interesa koji su u funkciji:

- ostvarivanja vrhunskih sportskih rezultata kako klubskih tako i reprezentativnih, kroz učešće crnogorskih trofejnih klubova u sistemu evropskih takmičenja i crnogorskih reprezentativnih selekcija u svim uzrasnim kategorijama u međunarodnim sistemima takmičenja.

- uključivanje što većeg broja građana, posebno mladih u sportske i sportsko-rekreativne aktivnosti u sistemu odgovarajućih takmičenja sportske rekreacije, školskog i studentskog sporta (preko 35.000 sportista je uključeno u aktivnosti koje se sprovode u preko 1.000 registrovanih sportskih organizacija, oko 30.000 učenika osnovnih škola je uključeno u program školskog sporta tj. školskih sportskih takmičenja, oko 2.000 studenata je uključeno u sportska takmičenja univerziteta Crne Gore i preko 5.000 odraslih je uključeno u organizacione sportske-rekreativne aktivnosti).

Prioritetna polja rada u sektoru sporta

U cilju obezbjeđivanja potpune **primjene Zakona o sportu** i sprovođenja Nacionalnog programa razvoja sporta u Crnoj Gori, neophodno je ubrzati proceduru izrade i donošenja sljedećih podzakonskih akta:

- Pravilnik o bližim uslovima i način sticanja statusa vrhunski sportista;

- Uredba o kriterijumima za utvrđivanje visine naknada i premija za ostvarne sportske rezultate;
- Pravilnik o kriterijumima, načinu i postupku sticanja odgovarajuće kategorije sportiste;
- Pravilnik o bližim uslovima, načinu i postupku dobijanja licence trenera i stručnjaka osposobljenog za rad u sportu;
- Pravilnik o kriterijumima za proglašavanje zaslužnog sportskog radnika Crne Gore;
- Pravilnik o bližim uslovima o ispunjenosti uslova za obavljanje sportske djelatnosti;
- Pravilnik o načinu vođenja Registra, postupku registracije i brisanja iz Registra sportskih organizacija;
- Pravilnik o načinu rada i djelovanja školskih sportskih društava;
- Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti učesnika u sportu;
- Pravilnik o sadržaju, načinu i postupku vođenja evidencija u sportu;
- Pravilnik o sadržaju, načinu vođenja, čuvanja, održavanja i korišćenja podataka Centralnog registra za sport;
- Pravilnik o načinu i postupku donošenja godišnjeg plana, uslova, mjerila i kriterijuma za dodjelu sredstava i kontrolu nad realizacijom programa.

VI. OBLAST INSPEKCIJSKOG NADZORA

U toku 2012. godine Prosvjetna inspekcija je:

Obradila 372 predmeta;

Sačinila 147 zapisnika o izvršenim inspekcijskim nadzorima (+1 dopuna zapisnika) sa ukazivanjem na nepravilnosti i ostavljanjem roka za njihovo otklanjanje.

Donijela 7 rješenja o naloženim upravnim mjerama subjektima nadzora za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti povodom organizacije i stručne zastupljenosti nastave, upisa, prava i obaveza studenata i prigovora učenika na zaključnu ocjenu na kraju nastavne godine.

Donijela 17 pisanih zaključaka, od čega 15 za obustavu postupka inspekcijskog nadzora i 2 zbog nenadležnosti;;

Donijela je 4 prijedloga za pokretanje prekršajnog postupka;

Dostavila je 3 prijedloga za razrešenje direktora škole;

Prosljedila je 9 predmeta na nadležnost odgovarajućim institucijama;

Prosljedila je na provjeru vjerodostojnosti 5 školskih isprava;

Izvršila je 8 inspekcijskih nadzora na inicijativu Uprave za antikorupcijsku inicijativu. Nijedna od inicijativa nije bila osnovana;

Sačinila je 176 dopisa organima i institucijama koji se mogu označiti kao «ostala akta».

Prosvjetna inspekcija nema neriješenih predmeta u 2012. godini.

VI. OBLAST FINANSIRANJA RADA OBRAZOVNO-VASPITNIH USTANOVA I INVESTICIJA

Služba finansija Ministarstva prosvjete i sporta u toku 2012. godine realizovala je sljedeće aktivnosti:

1. Obaveze iz Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete, koje se odnose na 0,2% uplate za Sindikat u potpunosti su realizovane po svim programima.

2. Zahtjevi po osnovu otpremnina za odlazak u penziju (157 zahtjeva) i pomoći za slučaj smrti člana uže porodice (359 zahtjeva) realizovani su u iznosu 370.291,00 eura.

3. Ugovor sa stambenom zadrugom „Solidarno“ u iznosu 150.000,00 eura je realizovan.

4. Iznos 185.500,00 eura isplaćen je na ime otpremnina za 38 radnika za čijim radom je prestala potreba.

5. Obaveze po osnovu poreza i doprinosa na lična primanja za 2011. godinu u iznosu 7.027.484,00 eura nijesu isplaćena.

Izgrađeni su novi školski objekti, i to:

- Na objektu JU OŠ »Salko Aljković«, Guke u Pljevljima, izgrađena je I faza Područnog odjeljenja, vrijednost investicije 711.841,83 eura. U vrijednost investicije nijesu uračunate izrada Glavnog projekta i naknade za komunalno opremanje gradsko-građevinskog zemljišta, koje je finansirala Opština Pljevlja.
- Na objektu JU OŠ »Milan Vukotić«, Srpska u Golubovcima, izvršena je dogradnja, vrijednost investicije 465.581,88 eura.
- JPU »Bambi« u Tivtu, završni radovi na izgradnji novog centralnog objekta i uređenju terena, vrijednost investicije 1.164.387,00 eura. Realizacija projekta je započeta u 2011. godini, dok su se radovi izvodili u toku 2012. godine, kada je utrošeno 544.343,37 eura (Kapitalni budžet);

Aktivnosti na realizaciji projekata završetka izgradnje ili dogradnje objekata

- Na objektu JPU u Golubovcima, završeni su radovi na izgradnji vrtića i jaslica i uređenju terena, vrijednost investicije 1.935.160,90 eura. Realizacija projekta je započeta u 2010. godini, a u toku 2012. godine utrošeno je 44.797,65 eura (Kapitalni budžet);
- Na objektu JPU »Dušo Basekić« u Bijelom Polju, u Ulici Voja Lješnjaka, započeti radovi na rekonstrukciji i dogradnji vrtića i jaslica. Završetak radova je planiran do 1. avgusta 2013. godine. Potrebna sredstva za realizaciju ovog projekta u iznosu 1.900.000,00 eura obezbijedena su donacijom Republike Azerbejdžan;
- Na objektu JPU »Dušo Basekić« u Bijelom Polju, u Ulici Lenke Jurišević, završena je izrada i revizija projektne dokumentacije za nadogradnju,

rekonstrukciju i dogradnju vrtića. U 2013. godini planiran nastavak aktivnosti na izboru izvođača radova (Kapitalni budžet);

- Na objektu JU OŠ »Dušan Korać« u Bijelom Polju, u toku je izrada Glavnog projekta izgradnje novog objekta u kome će biti smješteni OŠ »Dušan Korać« i Škola za osnovno muzičko obrazovanje. U 2013. godini planiran nastavak aktivnosti na izradi projektne dokumentacije i izboru izvođača radova (Kapitalni budžet);

Na objektu Univerzitetskog kompleksa fakulteta umjetnosti u Cetinju, započeti su radovi na izgradnji I faze, odnosno objekta podzemne garaže i objekta zajedničkih kulturnih sadržaja, vrijednost investicije 2.908.255,78 eura (Kapitalni budžet);

- Na objektu Studentski dom u Podgorici, započeti su radovi na izgradnji novog objekta, vrijednost investicije 5.975.424,00 eura. Završetak gradnje planiran u septembru 2013. godine (Kapitalni budžet);
- Na objektu Studentski dom u Nikšiću, planirana je izgradnja novog objekta i djelimična rekonstrukcija postojećeg, u toku 2012. raspisan tender za izbor izvođača radova. Utrošeno je 24.670,21 eura u toku 2012. godine (Kapitalni budžet);
- Na objektu Sportska dvorana Univerziteta Crne Gore u Podgorici, završena je izrada Glavnog projekta izgradnje objekta u kome će biti smješteni i sadržaji kulturnog karaktera. U toku godine utrošeno je 29.486,28 eura. U 2013. godini planiran nastavak aktivnosti na izradi projektne dokumentacije i izboru izvođača radova (Kapitalni budžet);
- Na objektu Filološkog fakulteta u Nikšiću, završena je izrada i revizija Glavnog projekta izgradnje objekta. U toku godine utrošeno je 41.416,67 eura. U 2013. godini izvršiće se izbor izvođača radova (Kapitalni budžet).

Rekonstrukcija postojećih objekata sredstvima iz kredita Svjetske banke, u sklopu projekta »Energetska efikasnost u Crnoj Gori«

- Na objektu JU OŠ »Radomir Mitrović« u Beranama, izvršena je rekonstrukcija objekta u dijelu građevinsko-zanatskih radova (termoizolacija fasade, termoizolacija krova, zamjena spoljašnje stolarije). Vrijednost investicije iznosila je 300.444,42 eura.

- Na objektu JU Srednja stručna škola u Cetinju, izvršena je rekonstrukcija objekta u dijelu građevinsko-zanatskih i termotehničkih radova (termoizolacija fasade, zamjena spoljašnje stolarije, rekonstrukcija grijanja). Vrijednost investicije iznosila je 191.421,86 eura.

- Na objektu JU OŠ »Luka Simonović« u Nikšiću, izvršena je rekonstrukcija objekta u dijelu građevinsko-zanatskih radova i termotehničkih radova (termoizolacija fasade, rekonstrukcija krova, zamjena spoljašnje stolarije, rekonstrukcija grijanja). Vrijednost investicije iznosila je 294.042,56 eura.

- Na objektu JU SŠ »Ivan Uskoković« u Podgorici, izvršena je rekonstrukcija objekta u dijelu građevinsko-zanatskih radova i termotehničkih

radova (termoizolacija fasade, djelimična sanacija hidroizolacije krova, zamjena spoljašnje stolarije, rekonstrukcija grijanja). Vrijednost investicije iznosila je 401.422,08 eura.

- Na objektu JU OŠ »Boško Strugar« i Ulcinju, izvršena je rekonstrukcija objekta u dijelu građevinsko-zanatskih radova i termotehničkih radova (termoizolacija fasade, rekonstrukcija krova, zamjena spoljašnje stolarije, ugradnja sistema za grijanje – klima uređaji). Vrijednost investicije iznosila je 241.422,23 eura.

- Na objektu Studentski dom u Podgorici, započeta je rekonstrukcija II faze Doma, termoizolacija fasade i zamjena spoljašnje stolarije. Završetak radova planiran do aprila 2013. godine. Vrijednost investicije 161.946,51 eura.

Rekonstrukcija postojećih objekata u sklopu projekta »MNE/011«

Projektom sanacije i adaptacije dijela srednjih stručnih škola na sjeveroistoku Crne Gore (MNE/011), koji je realizovan saradnjom Ministarstva prosvjete i sporta i Centra za stručno obrazovanje, u partnerstvu sa Lux-Development-om (Agencija Luksemburga za razvojnu saradnju) i Fondacijom Caritas Luxembourg, obuhvaćeni su sljedeći objekti:

- Na objektu JU Srednja mješovita škola u Andrijevići, urađeno je renoviranje i opremanje kabineta veterine i prerade hrane. Vrijednost investicije iznosila je 134.781,39 eura.

- Na objektu JU SSŠ »Vukadin Vukadinović« u Beranama, urađeno je renoviranje i opremanje kabineta kulinarstva i posluživanja. Vrijednost investicije iznosila je 110.116,46 eura.

- Na objektu JU SSŠ »Vukadin Vukadinović« u Beranama, PO Petnjica, urađeno je renoviranje i opremanje kabineta veterine i poljoprivrede, nabavka mehanizacije i izgradnja garaže za mehanizaciju. Vrijednost investicije iznosila je 137.893,26 eura.

- Na objektu JU Srednja stručna škola u Bijelom Polju, urađeno je renoviranje i opremanje kabineta kulinarstva i posluživanja, kao i kabineta turizma i recepcijskog poslovanja. Vrijednost investicije iznosila je 176.426,40 eura.

- Na objektu JU SMŠ »Vuksan Đukić« u Mojkovcu, urađeno je renoviranje i opremanje kabineta kulinarstva i posluživanja. Vrijednost investicije iznosila je 167.000,00 eura.

- Na objektu JU SMŠ »Bećo Bašić« u Plavu, urađeno je renoviranje i opremanje kabineta kulinarstva i posluživanja, nabavka poljoprivredne mehanizacije i postavljanje ograde na poljoprivrednom dobru. Vrijednost investicije iznosila je 179.734,62 eura.

Ukupna vrijednost ove faze projekta iznosila je 905.952,13 eura, a sredstva za finansiranje je obezbijedilo Veliko Vojvodstvo Luksemburga.

Rekonstrukcija postojećih objekata – najznačajnije investicije

- Na objektu JPU »Radmila Nedić« u Beranama, izvršena je rekonstrukcija grijanja i kotlarnice, vrijednost investicije 26.410,48 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 7.140,13 eura (sufinansiranje sa Caritasom);
- Na objektu JU OŠ »Polica«, Polica u Beranama, završena je zamjena drvene stolarije, izrada trotoara i odvoda atmosferske vode, vrijednost investicije 65.612,56 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 18.343,81 eura (sufinansiranje sa Caritasom);
- Na objektu JU OŠ »Donja Ržanica«, Donja Ržanica u Beranama, zamijenjena je stolarija, vrijednost investicije 5.000,00 eura;
- Na objektu JPU »Dušo Basekić« u Bijelom Polju, izvršena je adaptacija novog prostora dječjeg vrtića, vrijednost investicije 25.004,30 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 7.502,15 eura (sufinansiranje sa JPU i Opštinom Bijelo Polje);
- Na objektu JU OŠ »Pavle Žižić«, Njegnjevo u Bijelom Polju, obavljeno je asfaltiranje školskog terena, vrijednost investicije 10.916,60 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 5.458,30 eura (sufinansiranje sa Opštinom Bijelo Polje);
- Na objektu JU OŠ »Marko Miljanov« u Bijelom Polju, izvršena je sanacija krovnog pokrivača, vrijednost investicije 9.700,00 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 4.850,00 eura (sufinansiranje sa Opštinom Bijelo Polje);
- Na objektu JU Gimnazija »Miloje Dobrašinić« u Bijelom Polju, urađena je adaptacija fiskulturne sale, vrijednost investicije 45.000,00 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 10.000,00 eura (sufinansiranje sa Opštinom Bijelo Polje i agencijom »TIKA«);
- Na objektu JU SMS »Danilo Kiš« u Budvi, sanirana je hidroizolacija na krovu, vrijednost investicije 19.762,24 eura;
- Na objektu JU OŠ »Lovčenski partizanski odred« na Cetinju, izvršena je sanacija postrojenja za grijanje, vrijednost investicije 6.697,08 eura;
- Na objektu JU Srednja stručna škola u Cetinju, urađena je zamjena unutrašnje stolarije i sanacija krovnog pokrivača na fiskulturnoj sali, vrijednost investicije 11.126,64 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta i sporta učestvovalo sa 6.867,84 eura;
- Na objektu Muzička akademija na Cetinju, urađena je rekonstrukcija i adaptacija dijela prostorija, vrijednost investicije 12.397,26 eura;
- Na objektu JU OŠ »Radomir Rakočević«, Prošćenje u Mojkovcu, saniran je objekat PO Jakoviće, vrijednost investicije 6.244,40 eura;
- Na objektu JU OŠ »Luka Simonović« u Nikšiću, urađena je sanacija dijela fekalne mreže, vodovodno-magistralne mreže i hidrantne mreže, vrijednost investicije 12.490,13 eura;
- Na objektu JU OŠ »Džafer Nikočević«, Gusinje u Plavu, urađena je sanacija sanitarnih čvorova, vrijednost investicije 20.901,08 eura, od čega je

Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 5.864,33 eura (sufinansiranje sa Caritasom);

- Na objektu JU SMS »Bećo Bašić« u Plavu, izvršena je izrada i sanacija ravnog krova i horizontalnih oluka u periodu vanrednog stanja i nabavka školskog namještaja, vrijednost investicije 24.009,95 eura;

- Na objektu JU OŠ »Ristan Pavlović« u Pljevljima, urađena je sanacija toplovodnog kotla i sanacija krova i sanitarnih čvorova u fiskulturnoj sali, vrijednost investicije 5.570,00 eura;

- Na objektu JU OŠ »Sutjeska« u Podgorici, urađena je hidroizolacija krova na objektu i dijela krova na fiskulturnoj sali, vrijednost investicije 27.928,81 eura, od čega je Ministarstvo prosvjete i sporta učestvovalo sa 22.928,81 eura (sufinansiranje sa ZUNS-om);

- Na objektu JU OŠ »18. oktobar«, Bioče u Podgorici, urađen je krov u periodu vanrednog stanja, vrijednost investicije 11.894,12 eura;

- Na objektu JU OŠ »Milan Vukotić« u Golubovcima, urađen je krov u PO Botun, u periodu vanrednog stanja, vrijednost investicije 21.480,19 eura;

- Za potrebe JU SSS »Sergije Stanić« u Podgorici, nabavljen je školski namještaj, vrijednost investicije 5.029,95 eura;

- Na objektu JU OŠ »Donja Lovnica«, Donja Lovnica u Rožajama, urađen je krov, vrijednost investicije 5.000,00 eura;

- Na objektu JU OŠ »Marko Miljanov« u Bijelom Polju, zamijenjena je fasadna bravarija, vrijednost investicije 82.930,00 eura (donacija Vlade Japana).

Sufinansiranje sa Fondacijom Caritasom Luxemborg, Kancelarija Berane

Pismo o namjerama podrške Pilot projektu – zamjena goriva u sistemima za grijanje u javnim obrazovno-vaspitnim ustanovama na sjeveru Crne Gore, potpisano je 31. avgusta 2012. godine.

Sporazumom o finansiranju sa Agencijom Luksemburga za razvojnu saradnju (Lux Development), Caritas je za ovu namjenu opredijelio sredstva u iznosu 450.000,00 eura, a Ministarstvo prosvjete i sporta 90.000,00 eura.

Izrada tehničke dokumentacije predmet je I faze projekta, koja je završena 31. decembra 2012. godine. Opredijeljena su sredstva u iznosu 30.000,00 eura.

Drugom fazom projekta, koja će trajati od maja do avgusta 2013. godine, a koja podrazumijeva zamjenu postojećih kotlova i ugradnju novih koji će koristiti biomasu – pelet kao gorivo, obuhvaćeni su radovi u sljedećim objektima:

- JU Gimnazija »Panto Mališić«, JU Srednja medicinska škola »Dr Branko Zogović« i JU Srednja stručna škola u Beranama – kao jedinstveni sistem grijanja;

- JU OŠ »Vukašin Radunović« u Beranama;

- JU OŠ »Radomir Mitrović« u Beranama;

- JU OŠ »Marko Miljanov« u Bijelom Polju;

- JU OŠ »25. maj« u Rožajama;

- JU Gimnazija »30. septembar« i JU Srednja stručna škola u Rožajama – kao jedinstveni sistem grijanja.

Kreditni aranžmani

Realizacija projekta »Program energetske efikasnosti u javnim zgradama«, koji se finansira iz kredita KfW banke (Njemačka razvojna banka), počela je u januaru 2012. godine. Vrijednost projekta iznosi 13.000.000,00 eura, od čega je 1.500.000,00 eura donacija Vlade Savezne Republike Njemačke. Predmet projekta je rekonstrukcija 30 obrazovnih ustanova, primjenom mjera energetske efikasnosti.

Do marta 2012. godine izvršena je evaluacija 40 objekata sa aspekata potrošnje, stanja i mogućnosti primjene energetske efikasnosti. Izvršeni su detaljni energetski pregledi i djelimično izrađena projektna dokumentacija. Raspisan je javni poziv za izvođenje radova za prvih 5 objekata: JU OŠ »Salko Aljković« iz Pljevalja, JU OŠ »Vlado Milić« iz Podgorice, JU OŠ »Vuk Karadžić« iz Podgorice, JU OŠ »Maksim Gorki« iz Podgorice i JU OŠ »Njegoš« iz Danilovgrada.

U toku 2012. godine utrošeno je 500.000,00 eura za konsultantske usluge.

Započeti su pregovori sa Razvojnog bankom Savjeta Evrope (CEB) koja iskazuje veliku podršku naporima da se investira u izgradnju novih kapaciteta predškolskih ustanova u Crnoj Gori. Vlada Crne Gore planira u 2013. godini potpisivanje kreditnog aranžmana u iznosu 10 miliona eura, što bi omogućilo gradnju šest vrtića. Realizacija ovog programa podrazumijevala bi izradu projektne dokumentacije u toku prve godine, a od 2014. godine trebalo bi otpočeti sa građevinskim radovima na objektima. Ministarstvo prosvjete i sporta predlaže gradnju predškolskih ustanova u Podgorici (objekti u Bloku VI, Starom aerodromu, Zagoriču, Tološima i Tuzima), Pljevljima i Ulcinju.

Napomena

Sredstva uložena u tekuća i investiciona održavanja na školskim objektima na području Crne Gore (u cilju stvaranja boljih uslova za boravak učenika i rad prosvjetnih radnika i unapređivanje školske infrastrukture), koja su pojedinačno manjih iznosa, nijesu posebno nabrajana, a obezbijedena su kroz tekuća budžetska sredstva.

Problemi u vezi sa investicijama

Veliki problem u Službi za investicije je nedostatak sredstava u odnosu na izražene potrebe javnih ustanova, pa bi prilikom planiranja tekućeg i kapitalnog budžeta za sljedeću godinu trebalo obezbijediti više sredstava.

IZVJEŠTAJ O RADU JAVNIH USTANOVA

CENTAR ZA STRUČNO OBRAZOVANJE

Centar za stručno obrazovanje je u toku 2012. godine uspješno realizovao aktivnosti na pripremi, izradi i donošenju 8 standarda zanimanja.

U izvještajnom periodu uspješno su realizovane aktivnosti na pripremi, izradi i donošenju 2 (dva) obrazovna programa i 10 (deset) standarda kvalifikacija.

Evaluacija rada preduzeća za vježbu

Izvršena je evaluacija rada preduzeća za vježbu u saradnji sa predstavnicima KulturKontakta i stranog eksperta iz Austrije u dvije škole: Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar i Gimazija, Kotor.

Izrađeni su sljedeći priručnici:

- **Priručnik za učenike**

Priručnik „Mladi preduzetnici“ namijenjen je učenicima koji izučavaju predmet Preduzetništvo u okviru Projekta MNE/011 koga realizuje Lux Development.

- **Priručnik za učenike**

Priručnik „Preduzeća za vježbu“ namijenjen je učenicima koji izučavaju nastavnu metodu Preduzeće za vježbu u okviru ECO NET projekta koga sprovodi KulturKontakt;

- **Priručnik za nastavnike**

Priručnik za nastavnike namijenjen je nastavnicima koji izvode nastavu predmeta Preduzetništvo u srednjim stručnim školama.

Centar je učestvovao u sljedećim projektima:

Centar za stručno obrazovanje je, kao glavni nosilac aktivnosti ili kao partner, učestvovao u organizaciji i realizaciji više projekata:

Projektom „XI Dani obrazovanja i učenja odraslih“ je bilo planirano i realizovano devet različitih aktivnosti. Realizaciju ove manifestacije su finansijski podržali Ministarstvo prosvjete i sporta, dvv international iz Njemačke i KulturKontakt Austrija. Projekat je sa svim pripremnim aktivnostima trajao tri mjeseca.

Projekat *Andragoško osposobljavanje nastavnog kadra koji radi u obrazovanju odraslih* se realizuje kroz ciklus od po četiri dvodnevna seminara u centralnoj, južnoj, sjeveroistočnoj i sjeverozapadnoj regiji Crne Gore.

Projekat E-learning

Održan je i prvi ciklus obuke za nastavni kadar iz Podgorice i Nikšića za E-učenje.

Održan je i drugi ciklus obuke za nastavni kadar iz Podgorice i Nikšića za E-učenje

Strategija uvođenja cjeloživotnog učenja na Univerzitetu Crne Gore

Centar za stručno obrazovanje je jedna od partnerskih institucija Univerziteta Crne Gore u realizaciji Tempus projekta „Uvođenje cjeloživotnog obrazovanja na Univerzitetu Crne Gore“. U okviru Projekta organizovana je studijska posjeta Univerzitetu Alikante u Španiji.

Učešće u radnoj grupi **projekta *Razvoj obrazovanja u šumarstvu***, koji finansira GIZ, a čiji su nosioci Ministarstvo poljoprivrede i Uprava za šume Crne Gore.

U okviru projekta *Obilježavanje svjetskog Dana pismenosti*, koji je finansirao dvv international, organizovan je okrugli sto na temu „Novi koncept pismenosti - Pismenost kao osnov cjeloživotnog učenja“.

Centar za stručno obrazovanje je uz podršku Ministarstva prosvjete i sporta realizovao **projekat *Lobiranje u obrazovanju odraslih***. Projekat je finansirao dvv international iz Njemačke. Cilj Projekta je da se kroz organizaciju okruglih stolova sa ključnim institucijama i organizacijama za oblast obrazovanja odraslih i kroz promotivnu kampanju utiče na podizanje svijesti o značaju obrazovanja odraslih za ekonomski i društveni razvoj.

Osnovna poruka kampanje lobiranja je: „Iskoristimo potencijal obrazovanja odraslih za lični, društveni i ekonomski razvoj“.

Aktivnosti iz Nacionalne strategije cjeloživotne karijerne orijentacije (2011-2015)

- Učešće u Nacionalnom koordinacionom tijelu karijerne orijentacije;
- Učešće u izradi Akcionog plana (2012-13) karijerne orijentacije,
- CSO je učestvovao u realizaciji obuke nastavnika/ca za sprovođenje programa „Profesionalna orijentacija“ u osnovnim školama. Obukama je prisustvovalo 17 nastavnika/ca iz pet osnovnih škola,
- Izrada Portfolia profesionalne orijentacije za učenike osnovnih škola;
- Priprema Programa za razvoj karijere u srednjim školama za akreditaciju nakon pilotiranja;
- Promocija cjeloživotnog učenja i razvoja karijere;

Projekat MNE/011

Aktivnost - Kampanja *Stručno je ključno*

Kampanja «Stručno je ključno» sprovodi se u okviru projekta „Jačanje stručnog osposobljavanja na sjeveroistoku Crne Gore“ koji je plod bilateralnog sporazuma između Ministarstva inostranih poslova Luksemburga i Ministarstva prosvjete i sporta Crne Gore.

Cilj projekta je doprinijeti eliminisanju dugoročnog siromaštva na sjeveroistoku Crne Gore sa specifičnim ciljem jačanja sistema stručnog obrazovanja na nacionalnom i regionalnom nivou i njegove efikasnosti za razvoj Sektora poljoprivrede i turizma doprinoseći smanjenju siromaštva na sjeveroistoku Crne Gore.

Aktivnost *Unapređivanje IS CSO*

- Izvršen je rad na usklađivanju potreba za softverom (operativni sistem i office aplikacije) sa MID-om i preuzimanje istog;
- Implementacija završnih aktivnosti projekta „Unapređivanje IS CSO“ pod pokroviteljstvom Projekta MNE/011 (LuxDevelopment):
- Postavljanje DokumentCentra CSO (www.cso.edu.me) kao i DokumentPortala CSO (www.cso-is.edu.me) na operativni nivo (tačka II Projekta). Smještanje inicijalnog dijela produkovane dokumentacije u DokumentCentar.
- Ovim Projektom oprema je isporučena, izvršena instalacija i povezivanje pristiglog hardvera. Kako su svi računari dobijeni po ovom projektu pristigli bez ikakvog softvera (upravljačkog, operativnog i aplikativnog) bilo je neophodno na svima instalirati operativni sistem i aplikativne softvere.

Projekat - Unapređivanje kompetencija mladih

Centar za stručno obrazovanje u saradnji sa francuskim udruženjem Compagnons du Devoir pokrenuo je projekat čiji je cilj unapređivanje kompetencija mladih kroz rad u nekom od preduzeća u Francuskoj. Projekat se odnosi na mladiće i devojke između 21 i 26 godina čije je zanimanje stolar, zidar, krovo-polagač, klesar, moler, kuvar ili voćar-vinogradar-podrumar, a koji imaju najmanje 4 (četiri) godine iskustva u jednoj od navedenih oblasti. CSO je izvršio selekciju kandidata na osnovu predate dokumentacije, a organizovan je intenzivni kurs francuskog jezika kako bi se kandidati pripremili za odlazak u Francusku.

ISPITNI CENTAR

Godišnjim programom rada Ispitnog centra za 2012. godinu planirane su i realizovane sljedeće aktivnosti:

- priprema i realizacija maturalnog i stručnog ispita,
- priprema i realizacija trećeg pilota eksterne provjere znanja učenika na kraju III ciklusa osnovne škole,
- priprema, realizacija i analiza rezultata eksterno-interne provjere znanja na kraju I i II ciklusa osnovne škole – nacionalno testiranje 2012,
- priprema, realizacija i analiza rezultata državnog takmičenja u znanju,
- priprema i realizacija glavnog testiranja – PISA 2012,
- provjera znanja crnogorskog jezika za prijem u crnogorsko državljanstvo,
- saradnja sa HMC-om.

Od probnog testiranja 2008. godine Ispitni centar radi na usavršavanju baze podataka o školama, osoblju, učenicima, ispitima, rezultatima testiranja.

Prilagođavanje obrazovne tehnologije za djecu s posebnim obrazovnim potrebama

Kako učenici s posebnim obrazovnim potrebama, koji su usvojili sadržaje propisane programom, nijesu uvijek u mogućnosti da na uobičajeni način (test) pokažu svoja postignuća, Ispitni centar vrši prilagođavanje ispitne tehnologije kao i uslova i procedura za njihovo polaganje.

Prilagođavanje ispitne tehnologije uključuje: pristupačnost prostora za sprovođenje ispita uz posebna pomagala, posebnu/prilagođenu opremu, prilagođeni ispitni materijal, izuzeće od dijela ispita koji učenik zbog vrste i stepena teškoće u razvoju ne može polagati uz pomoć ličnog pomagača (npr. slušanje za djecu sa oštećenim sluhom), produženo vrijeme za polaganje ispita i dr.

Ovaj eksterni ispit je polagalo 8 učenika s posebnim obrazovnim potrebama (1 učenik je polagao maturalni ispit, a 7 učenika stručni ispit), kojima su na osnovu priložene dokumentacije prilagođeni način i uslovi polaganja ispita.

U okviru projekta Inclusive Education Services, Ministarstvo prosvjete i sporta, Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori i Ispitni centar rade na komponenti *Unapređenje eksterne provjere znanja učenika sa posebnim obrazovnim potrebama*.

U okviru navedene komponente urađeno je Uputstvo za prilagođavanje eksterne provjere učenicima/kandidatima sa posebnim obrazovnim potrebama.

Priprema test-materijala

Za junijski rok su pripremljena po 4 testa iz obaveznih predmeta na maturalnom i stručnom ispitu. Testovi su standardizovani, rađeni na osnovu Ispitnog kataloga (osim testova iz Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti/Albanskog jezika i književnosti). Ispitni zadaci/teme

izabrani su iz baze otkupljenih zadataka tako da su autori testova timovi predmetnih stručnjaka.

Za svaki test pripremljena je shema za ocjenjivanje koja je uz test objavljena na sajtu Ispitnog centra dva sata nakon završetka ispita. Testovi iz Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti i iz Albanskog jezika i književnosti ujednačeni su u najvećoj mogućoj mjeri, zbog uporedivosti ocjena, težine zahtjeva i istovjetnosti kompetencija koje se stiču izučavanjem maternjeg jezika. Savjetnici iz Ispitnog centra su to postigli davanjem iste slobodne teme za esej.

Iz istih razloga su usaglašeni testovi iz stranih jezika u pogledu testiranih jezičkih vještina, jezičkih nivoa i tipova zadataka.

Za učenike koji pohađaju nastavu na albanskom jeziku preveden je pripremljeni test-materijal.

2.2 Aktivnosti tokom realizacije maturalnog i stručnog ispita

Priprema i realizacija eksternog dijela maturalnog i stručnog ispita sprovedena je od strane Ispitnog centra prema unaprijed definisanim pravilima.

Ocjenjivanje

Ocjenjivanje se sprovodilo po unaprijed definisanim procedurama koje treba da obezbijede objektivnost, transparentnost i pouzdanost.

Određivanje granica za ocjene

Ispitni centar je imenovao komisije za odlučivanje o granicama za ocjene na maturalnom i stručnom ispitu u junskom roku školske 2011/12. godine. Vodio se računa da komisije čine kompetentni članovi (predstavnik Univerziteta, Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva i eminentni profesori gimnazija, odnosno srednjih stručnih škola).

Komisije su usaglašavanje o granicama za ocjene radile na osnovu modifikovanog Angoffovog metoda.

Nakon ocjenjivanja i preliminarne statističke obrade, Državna maturalna komisija usvojila je konačne granice za ocjene koje važe i za avgustovski i januarski rok.

Izbor i obuka ocjenjivača

Piloti maturalnog i stručnog ispita 2008, 2009. i 2011. godine pružili su mogućnost da se putem javnih poziva formira tim i razradi procedura ocjenjivanja testova iz obaveznih predmeta. Cilj je bio i da se preko ocjenjivača zastupi veći broj škola.

Uslovi za ocjenjivače bili su sljedeći:

- da su profesori testiranog predmeta
- da imaju iskustvo u nastavi
- da su prošli obuku za ocjenjivače.

Ocjenjivanju prethodi obuka na kojoj se ocjenjivači upoznaju s testom, shemom za ocjenjivanje i opštim pravilima koja se moraju poštovati. Nakon toga se ocjenjuje uzorak karakterističnih učenjskih odgovora po svakom zadatku,

odnosno zahtjevu eseja. Za potrebe obuke izabrano je 30 testova koje je svaki od ocjenjivača ocijenio. Cilj obuke je usaglašavanje ocjenjivača i dopuna sheme za ocjenjivanje na osnovu neočekivanih a tačnih odgovora.

Tek poslije usaglašavanja kriterijuma i dopune sheme počinje ocjenjivanje.

Prigovor na ocjenu

Nakon završenih ispita, poštujući kalendar ispita, dan nakon objave rezultata ispita učenici su imali mogućnost uvida u test, poslije čega su, istog dana, mogli da ulože žalbu.

TEST IZ CRNOGORSKOG – SRPSKOG, BOSANSKOG, HRVATSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

Struktura testa iz Crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti bila je drugačija od predviđene Ispitnim katalogom, jer se sastoji samo od pisanja eseja.

Kandidati su na ispitu mogli da izaberu jednu od dvije ponuđene teme.

Maturalni ispit za školsku 2011/12. godinu sastojao se iz obaveznih i izbornih predmeta, a stručni ispit sastojao se iz opšteobrazovnog dijela i stručnog dijela (stručno-teorijskog ispita i stručnog rada). Ispitni centar je učestvovao u pripremi za realizaciju maturalnog ispita iz izbornih predmeta i stručnog dijela stručnog ispita, odnosno u pripremi ispitnih pitanja. Za ovu svrhu su korišćeni katalozi iz predmetnih sadržaja važećih ispitnih programa. Sama realizacija ovih ispita povjerena je školama.

Maturalni ispit - izborni predmeti

Izborni predmeti maturalnog ispita polagali su se usmenim putem pred ispitnim komisijama koje su obrazovane u školama. Ispitnu komisiju čine predsjednik, stalni član i član ispitivač. Komisija ima i zapisničara.

Predstavnici aktiva ovih predmeta iz škola koje imaju gimnazijska odjeljenja, su odabrali i usaglasili ispitna pitanja usmenog dijela maturalnog ispita. Odabrana su i usaglašena ispitna pitanja za 18 gimnazijskih izbornih predmeta.

Kombinaciju ispitnih pitanja i formiranje ispitnih »listica« za usmeni dio maturalnog ispita iz izbornih predmeta uradili su zaposleni u Ispitnom centru.

3. EKSTERNA PROVJERA ZNANJA NA KRAJU TREĆEG CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE - PILOT ISPIT

Eksterna provjera znanja na kraju III ciklusa osnovne škole je standardizovana eksterna provjera školskih postignuća učenika na kraju IX razreda osnovnog obrazovanja iz: crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog

jezika i književnosti, matematike i jednog predmeta koji učenik izabere sa liste obaveznih predmeta, a koji se izučavaju u III ciklusu najmanje u dva razreda.

Učenici ne mogu izabrati fizičko vaspitanje, muzičku i likovnu kulturu.

Za pripremu zadataka zadužen je Ispitni centar, a provjeru znanja vrši Ispitni centar u saradnji sa školom, u skladu sa Pravilnikom.

Ispitni centar je do sada organizovao pilot ispite iz matematike i materneg jezika. Ciljevi ovog pilota su priprema učenika i škola za 2012/2013. godinu, provjera procedura i izgradnja kapaciteta, kao i dobijanje informacije o kvalitetu već postavljenih standarda, uspješnosti učenja i podučavanja u našim školama.

3.1 Izrada ispitnih kataloga za malu maturu 2012. godine

Izrađeni ispitni katalozi za eksternu provjeru znanja učenika devetog razreda iz obaveznih predmeta koji se izučavaju u trećem ciklusu najmanje u dva razreda.

Tokom septembra na sastancima predmetnih komisija definisani su ispitni programi iz svih predmeta, usaglašeni programi iz srodnih predmeta (crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, strani jezici), a održane su i obuke za pisanje test-zadataka po predmetima.

4. TESTIRANJE UČENIKA III I VI RAZREDA DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE

Testiranja učenika III i IV razreda je obavezna za sve osnovne škole u Crnoj Gori. Škole na kraju prvog i drugog ciklusa, na osnovu eksterno pripremljenih zadataka, provjeravaju znanja učenika.

Ispitni centar je pripremio validne standardizovane testove, kodne sveske, Uputstvo za realizaciju i Uputstvo za test-administratore.

Vrijeme testiranja je određeno školskim kalendarom. Testiranje se realizovalo u dva dana zaredom s početkom drugog časa, u smjeni u kojoj su đeca pohađala nastavu. Ukoliko učenici jednog razreda ne pohađaju nastavu u istoj smjeni, škola je bila dužna da organizuje testiranje u isto vrijeme.

Nakon testiranja škola je organizovala pregledanje test-knjižica saglasno kodnim sveskama. Škole rezultate šalju Ispitnom centru kako bi se radila analiza na državnom nivou, a same rade internu analizu.

5. DRŽAVNO TAKMIČENJE U ZNANJU

Državno takmičenje u znanju organizovano je na Ekonomskom fakultetu.

Na Državnom takmičenju osnovci su se takmičili iz Matematike u VI razredu i IX, dok su se iz Fizike, Hemije, Biologije, Engleskog, Ruskog, Francuskog, Italijanskog i Njemačkog jezika takmičili samo u IX razredu. Srednjoškolci su se takmičili iz Matematike, Fizike, Hemije, Biologije i iz stranih jezika u III razredu i programiranja u III i IV. Škole su za takmičenje mogle

prijaviti i učenike nižih razreda ukoliko su učenici dodatnim radom savladali predviđeni program i osvojili nagradu na školskom takmičenju.

6. PRIPREMA I REALIZACIJA PISA 2012 – GLAVNOG TESTIRANJA

PISA – Programme for International Student Assessment (Program za međunarodno testiranje učenika) je najveće međunarodno istraživanje u oblasti obrazovanja podržano od strane OECD-a u kome je učestvovalo 65 zemalja. PISA testiranje ima sljedeće karakteristike:

- ispituje učenike starosne dobi od oko 15 godina,
- ocjenjuje pripremljenost učenika za život,
- mjeri postignuća učenika iz oblasti čitanja, matematike i prirodnih nauka.

PISA testiranje omogućava međunarodnu uporedivost podataka o znanjima i vještinama mladih na kraju obaveznog školovanja, a takođe se dobija slika o načinima na koje se znanja i vještine koriste u situacijama iz svakodnevnog života. Rezultati istraživanja se koriste da škole, obrazovni sistemi i Vlada identifikuju oblasti koje treba poboljšati.

6.1 Test-materijali

U Ispitnom centru su štampane test-knjižice (13), Upitnik za učenike i Upitnik za škole za uzorak od 5200 učenika, pripremljeni fleš USB stikovi za testiranje na kompjuteru. Test-materijali su pakovani za svakog učenika pojedinačno: koverta sa odgovarajućom test-knjižicom i upitnikom sa šifrom svakog učenika.

6.2 Public relations/promocija PISA testiranja

Informacija o PISA testiranju su bile su na sajtu Ispitnog centra, Facebooku i Twitteru, na kojim je redovno održavana komunikacija sa učenicima i nastavnicima. PISA CG je prvo testiranje u svijetu koje je koristilo društvene mreže. Pored toga, pripremljeni su poster i flajeri PISA i podijeljeni školskim koordinatorima.

6.3 Realizacija PISA 2012 - Glavnog testiranja

Od 25. marta do 5. maja 2012. godine održano je Glavno testiranje u 48 srednjih škola i 3 osnovne škole na uzorku od 5 200 učenika. Testirano je 132 učenika iz svake škole, tako da su u nekim školama bili testirani svi učenici jedne generacije. Crna Gora je prvi put učestvovala u PISA testiranju na kompjuteru. U testiranju na kompjuteru uzorak je bio 54 učenika iz svake škole, odnosno ukupno 1800 učenika koji su učestvovali i u testiranju na papiru.

Na papiru su testirane oblasti Matematika kao glavni predmet, te Čitanje, i Prirodne nauke, dok je oblast Rješavanje problema testirana na kompjuteru. Svi učenici popunili su upitnik u kome su odgovarali na pitanja vezana za njihov dom, porodicu, školu, učenje matematike i iskustvo u rješavanju problema

7. PROVJERA ZNANJA CRNOGORSKOG JEZIKA ZA PRIJEM U CRNOGORSKO DRŽAVLJANSTVO

Tokom 2012. godine, Ispitni centar je na osnovu svjedočanstva/diplome o završenoj školi na području Crne Gore, bivše SFRJ, SRJ i SCG, izdao potvrde o znanju crnogorskog jezika za 94 kandidata. Za 25 kandidata koji nijesu posjedovali navedenu dokumentaciju organizovano je polaganje ispita iz crnogorskog jezika, a prema predviđenom programu i pred stručnom komisijom.

8. SARADNJA SA HMC-om (Headmasters' and Headmistresses' Conference – Britanska asocijacija direktora privatnih škola)

Ispitni centar, u saradnji sa NVO "London Bridge" i HMC-om koji realizuje projekat dodjele stipendija učenicima i profesorima iz Centralne i Istočne Evrope i ove godine je organizovao takmičenje za dodjelu stipendija.

Najbolji učenici koji su ove školske godine započeli 2. razred srednje škole imaju i ove godine šansu za jednogodišnji nastavak školovanja u Velikoj Britaniji (u školskoj 2012/2013). Izuzetnu priliku će imati profesori osnovnih i srednjih škola (matematike, prirodnih nauka, informacione tehnologije, dizajna, umjetnosti, muzičkog i fizičkog obrazovanja, francuskog, njemačkog i španskog jezika, istorije, geografije, pedagogije i psihologije) da steknu široko znanje i iskustva asistirajući svojim kolegama u britanskim školama.

U projekte HMC-a, iz pomenutog regiona uključene su Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Češka, Estonija, Moldavija, Poljska, Rumunija, Slovačka i Ukrajina.

Asocijacija direktora ovih škola vrši izbor stipendista, a za naša četiri učenika koji su dobili jednogodišnju stipendiju za 2011/2012. godinu, stipendija je produžena za još jednu godinu. Sedam učenika i jedan profesor su dobili pune stipendije za 2012/2013. godinu, dok je jedan učenik dobio reduciranu stipendiju. 2012. godine je raspisan konkurs za buduću generaciju (2013/2014). Ispitni centar i „London Bridge“ organizovali su prvi krug takmičenja za HMC stipendije u četvrtak, 22. novembra 2012. godine, u prostorijama Ispitnog centra, nakon čega je objavljen spisak učenika koji su pozvani u drugi krug takmičenja koji će realizovati predstavnici HMC-a u februaru 2013. godine.

ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA

Zadatak Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica bio je da obezbijedi neophodnu udžbeničku literaturu za osnovnu školu i gimnaziju.

1. Izdavačka djelatnost

1.1. Udžbenička literatura

Osnovna škola

Udžbenički kompleti za obavezne predmete osnovne škole

Najznačajnija aktivnost u 2012. godini bio je rad na novoj produkciji udžbenika za treći razred i pojedinih naslova za četvrti, peti, šesti, sedmi i deveti razred osnovne škole. Poslije detaljne analize izmjena u predmetnim programima, analize mišljenja praktičara i uredničkih praćenja prethodne generacije udžbenika, u novim udžbenicima došlo je do:

- korigovanja sadržaja u skladu s izmjenama u predmetnim programima;
- ujednačavanje pristupa: u udžbenicima je primjerena uzrastu količina teksta (učenici se, naime, opismenjavaju u II razredu); u priručnicima za nastavnike primijenjena je slična metodologija – u prvom planu su aktivnosti učenika, uspostavljena je bolja korelacijama između nastavnih predmeta;
- podsticanja različitih stilova učenja;
- različitih nivoa zahtjevnosti naloga, pitanja i zadataka;
- mogućnosti dostizanja standarda znanja;
- novog likovno-grafički identiteta produkcije – novog dizajna udžbenika novog dizajna korica.

Udžbenici *Matematike*, *Prirode i društva*, *Muzičke kulture* i priručnik za nastavnike – *Likovna kultura* sada su u potpunosti u produkciji Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva – Podgorica. Oni objavljeni 2006. godine nastali su u saradnji s izdavačima iz Slovenije zbog hitnosti obezbjeđivanja udžbenika i podudarnosti crnogorskih predmetnih programa sa slovenačkim predmetnim programima.

Gimnazija

Udžbenički kompleti za obavezne predmete u gimnaziji

Za obavezne nastavne predmete objavljen je udžbenički komplet:

- *Muzička umjetnost* za I ili II razred - udžbenik, tri audio CD-a i priručnik za nastavnike (prvi ili drugi razred)
- *Hemija* - zbirka zadataka za II razred

U 2012. godini nastavljene su aktivnosti na obezbjeđivanju udžbenika za *izborne predmete* u predmete u gimnaziji:

Muzika - moj jezik (udžbenik, 5 audio CD-ova i jedan DVD), *Biohemija*, *Sociologija kulture i umjetnosti*, *Sintaksa latinskoga jezika* i *Odabrana poglavlja iz fizike*.

U 2012. godini izašao je udžbenik *Zdravi stilovi života* za I ili II razred.

Udžbenik *Algoritmi i programiranje*, kojim bi se zaokružila produkcija udžbenika za obavezne izborne predmete, trenutno je na autorskoj doradi nakon sugestija recenzenata.

Udžbenici za nastavu stranih jezika

Udžbenici za nastavu: *engleskog, francuskog, ruskog, italijanskog i španskog jezika* (redovna i izborna nastava) obezbijedeni su od inostranih izdavača udžbenika.

Udžbenički kompleti za službeni jezik kao nematarnji

Objavljeni su udžbenici za *crnogorski jezik (službeni jezik) kao nematarnji* za IV i VII razred devetogodišnje osnovne škole.

Posao na obezbjeđivanju udžbenika za crnogorski jezik kao nematarnji započet je još u 2009. godini, ali su se tek definisanjem jezičke norme stekli uslovi za izmjenu predmetnih programa, što je i omogućilo da se dinamičnije pripremaju udžbenici za nastavu Crnogorskog jezika kao nematarnjeg.

To je obiman i zahtjevan posao koji nije moguće realizovati u kratkom vremenskom intervalu pa će biti nastavljen i u predstojećem periodu.

Srednje stručno obrazovanje

Ranije je istaknuto da je odlukom Vlade Crne Gore br. 03-7908 od 9. jula 2009. godine o objedinjavanju izdavaštva u Crnoj Gori *Zavodu za udžbenike* pripala obaveza realizacije udžbenika i nastavnih sredstava za srednje stručno obrazovanje. Realizaciji toga projekta se cjelovitije prišlo u 2012 godinu. Početak rada je zasnovan na izvještaju Komisije Centra za stručno obrazovanje koja je uradila listu prioriternih udžbenika koja je obuhvatila 52 nastavna predmeta iz više područja rada (mašinstvo; saobraćaj; elektrotehnika; građevina i geodezija; zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita; poljoprivreda i prerada hrane; trgovina, turizam i ugostiteljstvo; ekonomija, pravo i administracija). Lista prioriternih udžbenika urađena je na osnovu sveobuhvatne analize predmetnih programa koji se realizuju u srednjemu stručnome obrazovanju.

Zavod je na osnovu temeljite pripreme i saradnje sa srednjim stručnim školama, a u skladu sa svojim mogućnostima uradio sljedeće:

- Izvršio izbor predmeta za koje će se izraditi udžbenici.
- Obavljene su sve neophodne konsultacije s nastavnicima/nastavnicama koji izvode nastavu u cilju obezbjeđivanja jasnih i preciznih podataka u vezi planiranoga.
- Raspisan je konkurs za izradu udžbenika za 15 udžbeničkih kompleta, te se do kraja tekuće godine očekuje jedan dio rukopisa za udžbenike.
- Ostvareni su preliminarne razgovori s *Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva-Beograd* i *Školskom knjigom - Zagreb* u cilju ostvarivanja saradnje po pitanju realizacije planiranoga. Zamisao je da bi moglo doći do zajedničkoga rada na udžbenicima naše i pomenutih izdavačkih kuća, što bi i ubrzalo i olakšalo ostvarenje projekta.

Izdanja za djecu s posebnim obrazovnim potrebama

Pažnja je usmjerena ka realizaciji priručnika za nastavnike koji bi pomogli proces rada sa decom sa posebnim obrazovnim potrebama.

Od planiranih projekata realizovani su: *Poteškoće u čitanju i pisanju* – priručnik za nastavnike u radu s decom u procesu opismenjavanja i *IROP – izrada individualnoga razvojnoga obrazovnoga programa* – priručnik za nastavnike.

Domaća lektira – djela za čitanje kod kuće

Domaća lektira kao izuzetno važan dio izdavačke produkcije zamišljena je kao sredstvo u razvijanju čitalačkih vještina učenika. Izdavačkim planom predviđeni roman Sretena Asanovića *Putnik* izašao je iz štampe početkom 2012. godine

Udžbenici na albanskom jeziku

Obezbjedivanje udžbenika na albanskome jeziku za potrebe osnovne škole nastavljeno je i u 2012. godini. Ovaj projekat se realizuje na način da se rade prijevodi udžbenika sa crnogorskoga na albanski jezik kada su u pitanju opšti predmeti, kako za osnovnu tako i za opštu gimnaziju.

Jedan dio aktivnosti bio je posvećen i zaokruživanju opštegimnazijskoga kompleta udžbenika književnosti na albanskome jeziku, tako da je planirana i realizovana Čitanka 4.

Planirani su i završeni prevodi udžbenika za osnovnu školu (prvi, drugi, osmi i deveti) i opštu gimnaziju (prvi razred). Detaljne podatke videti u Prilogu 4.

Aktivnosti u ovome dijelu su i dalje u toku tako da se rade prevodi sljedećih udžbenika za opštu gimnaziju:

- Arti dhe komunikimi viziv III dhe IV gjimnaz (Umjetnost i vizuelna komunikacija za III i IV razred)
- Gjeografia turistike e Malit të Zi për kl. III ose IV gjimnaz (Turistička geografija Crne Gore za III i IV razred)
- Arti muzikor për kl. I ose II të gjimnazit (Muzička umjetnost za I i II gimnazije)

Reprint izdanja

Reprint izdanja su dio stalnih izdavačkih aktivnosti. Rade se po potrebama tržišta.

Ove godine urađeno je 106 naslova.

1.2. Vanudžbenička literatura

Književna djela i dodatna literatura

Nastavno-pedagoška biblioteka

U ovoj biblioteci se objavljuju priručnici koji prevashodno služe nastavniku/nastavnici da unaprijede, osavremene i modernizuju svoj rad u učionici. Služe i kao podsticaj u iznalaženju što kreativnijih i deci prijemčivijih pristupa nastavnome procesu. Kao doprinos tome poslužiće i sljedeći naslov:

- Blaga Žurić: *Bajka i njena interpretacija*

Biblioteka *Zublja*

U izdavačkom segmentu *Književna djela i dodatna literatura* u biblioteci *Zublja* objavljena je zbirka pjesama Branka Banjevića *Balšine pjesme*. Napominjemo da je namjera da Zavoda da ovom bibliotekom afirmiše originalno stvaralaštvo za decu i mlade u Crnoj Gori.

U toku 2012. godine pokrenute su i dvije nove biblioteke.

U biblioteci *U svijetu bajki*, koja će objavljivati bajke autora iz okruženja i, naravno, iz Crne Gore.

U novoosnovanoj biblioteci *Puls*, koja je namijenjena intelektualcima humanističkog opredjeljenja. Ideja je da se proširi produkcija Zavoda naslovima koji mogu biti interesantni modernom intelektualcu, a koji, isto tako, mogu poslužiti kao korisna literatura predavačima u srednjim školama i na fakultetu. Vesna Vukićević-Janković: *Njegošev poetski univerzum – mogućnosti tumačenja*. Ovim naslovom Zavod se uključuje u obilježavanje Njegoševog jubileja.

Sve tri ove biblioteke imaju prepoznatljiv vizuelni identitet: logo biblioteke, tipsku koricu i ustaljene dimenzije.

U toku 2012. godine redizajniran je „Prosvjetni rad“ – list crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika, i *Vaspitanje i obrazovanje* – časopis za pedagošku teoriju i praksu.

Realizovano je 7 brojeva *Prosvjetnoga rada* i 4 broja časopisa *Vaspitanje i obrazovanje*.

Urađena je koncepcija lista za decu. Zamišljeno je da jedan časopis prati uzrast od 6 do 9 godina, a drugi od 9 do 13 godina.

Crna Gora

Zavod za školstvo

Broj: 01-172/1

Podgorica, 15. 02. 2013. godine

Izvještaj o radu za 2012. godinu

Vaka Đurovića bb, 81000 Podgorica

Tel: +382 20 408 901, Fax: +382 20 408 927

E-mail: zavskcg@zss.gov.me, Web site: www.zavodzaskolstvo.gov.me

Organizaciju Zavoda čine: **Sektor za unapređivanje obrazovanja, Sektor za nastavu i Služba za opšte poslove i finansije.** U okviru Sektora za unapređivanje obrazovanja su: *Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema i Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose s javnošću.* U okviru Sektora za nastavu su: *Odsjek za utvrđivanje kvaliteta i Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj.* U Zavodu je sistematizovano mjesta za **85** izvršilaca. Trenutno je zaposleno **65** službenika i namještenika.

I SEKTOR ZA UNAPREĐIVANJE OBRAZOVANJA

1. Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema

Odsjek za istraživanje i razvoj ima dvije osnovne uloge, da sprovodi analize i istraživanja u obrazovanju, i da utiče na razvoj obrazovanja.

1.1. Analize i istraživanja u obrazovanju

Analiza zastupljenosti izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji tokom 2012/13. školske godine

Zavod redovno prikuplja podatke, vrši analizu i izrađuje IZVJEŠTAJ o zastupljenosti pojedinih izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji. Cilj izvještaja je da se obezbijedi uvid u sadržaj obrazovnog kurikuluma u osnovnoj školi i gimnaziji. Izvještaj za 2012/13. školsku godinu objavljen je na sajtu Zavoda za školstvo.

Analize i stručna mišljenja

Savjetnici iz Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema su analizirali i davali stručna mišljenja i preporuke u vezi sa implementacijom projekata NVO i ostalih institucija u oblasti obrazovanja u Crnoj Gori.

Istraživanje: „Položaj učenika u školi“

Istraživanje „Položaj učenika u školi“ realizovano je u periodu februar – decembar 2012. godine. Cilj istraživanja, zadaci, aktivnosti i rezultati objavljeni su u publikaciji NAŠA SKOLA – „Istraživanje *Položaj učenika/ca u školi*“, i mogu se naći na sajtu Zavoda za školstvo.

Istraživanje: „Implementacija izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji“

Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema je realizovao istraživanje „Implementacija izborne nastave u osnovnoj školi i gimnaziji“ u periodu februar – jun 2012. godine u dijelu izrade projekta istraživanja, izrade prve i finalne verzije upitnika za učenike, štampanja upitnika, obuke anketara, realizovanje anketiranja i unos podataka u SPSS bazu. U 2013. godini slijedi obrada podataka, izrada izvještaja istraživanja i prezentacija rezultata stručnoj i široj javnosti.

Istraživanje: „Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u nastavi prirodno-matematičkih predmeta u osnovnoj školi“

Zavod za školstvo je u saradnji sa Prirodno-matematičkim fakultetom u Podgorici realizovao istraživanje o upotrebi informaciono-komunikacionih tehnologija u nastavi prirodno-matematičkih predmeta u osnovnoj školi. Istraživanje je sprovedeno tokom septembra i oktobra 2012. godine. Istraživanje je realizovano po preporukama Savjeta Evrope i Evropskog parlamenta o ključnim kompetencijama. Cilj istraživanja je bio da se utvrde resursi kojima raspolaže osnovno obrazovanje i prirodno-matematička grupa predmeta s obzirom na korišćenje informaciono-komunikacione tehnologije.

1.2. Unapređivanje obrazovanja

U dijelu unapređivanja obrazovanja, zadaci Odsjeka su definisani **Strateškim planom reforme obrazovanja** i Oštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju. U cilju dodatnog usmjeravanja svoje aktivnosti Odsjek je izradio plan obaveznog savjetovanja za 2012. godinu. Zadatak savjetnika je bio da realizuju savjetovanja prema Akcionom planu za 2012. godinu.

Realizacija savjetovanja

Cilj savjetovanja je unapređivanje vaspitno-obrazovne prakse. Ciljna grupa savjetovanja su nastavnici, stručni saradnici, direktori i savjetnici/nadzornici Zavoda za školstvo. U 2012. godini je realizovano 19 savjetovanja. Teme savjetovanja, uzorak učesnika i dinamika realizacije je bila različita. Razlog za to je specifičnost i uže stručne kompetencije savjetnika koji su realizovali ovu aktivnost.

Strategija obrazovanja u vanrednim situacijama

Obrazovanje za vanredne situacije predstavlja nacrt podstrategije koja je nastala kao izraz potrebe za dopunom **Nacionalne strategije za vanredne situacije**. Cilj izrade ove strategije je podizanje svijesti svih učesnika u obrazovnom sistemu Crne Gore o neophodnosti cjelovite i organizovane pripreme i reagovanja u slučaju vanrednih siutacija. Potrebno je pokrenuti inicijativu prema resornom Ministarstvu prosvjete za razmatranje i usvajanje ovog dokumenta. Zavod za školstvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova – Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost zajedno sa svim zaniteresovanim stranama u Crnoj Gori kao i sa međunarodnim organizacijama ulagaće napore da se održi kontinuitet započetih aktivnosti u ovoj oblasti. To će omogućiti Crnoj Gori da na efikasan način odgovori na vanredne situacije i obezbijedi oporavak obrazovnog procesa u pogođenim dijelovima države.

Projekat „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“

Zavod za školstvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova – Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost i kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori počev od 1. decembra 2012. godine realizuju regionalni projekat pod nazivom „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“. Vremenski okvir realizacije projekta je 10 mjeseci, zaključno sa oktobrom 2013. godine.

Evaulacija reforme obrazovanja u Crnoj Gori

Pedagoški centar Crne Gore, uz podršku Mreže fondacija za otvoreno društvo, realizovao je projekat **Evaulacija reforme obrazovanja u Crnoj Gori** (2010-2012). U evaluaciji reforme obrazovanja u Crnoj Gori su učestvovali i predstavnici Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema. Naš predstavnik je bio stalni član Savjeta evaulacije reforme obrazovanja. Nekoliko naših predstavnika je učestvovalo u analizi nastavnih programa. Evaulacija je pokazala da su predmetni programi jasni i razumljivi, da predviđaju bitne ciljeve učenja i da sadrže jasno definisane standarde znanja. Isto tako, rezultati evaluacije su pokazali da su predmetni programi u određenoj mjeri preobimni.

1.3. Osnovnoškolsko obrazovanje

Implementacija ciljeva i sadržaja zaštite potrošača u obrazovni kurikulum

Odlukom Vlade Crne Gore ustanovljena je potreba implementiranja ciljeva i sadržaja »Zaštite potrošača« u obrazovni kurikulum. Program Zaštite potrošača je urađen u 2010. godini. Zavod za školstvo je takođe uradio pilot projekat implementacije programa u obrazovni sistem i urađena je strategija i akcioni plan o potpunoj implementaciji međupredmetnog programa u obrazovni sistem Crne Gore u periodu do 2015. godine. Na osnovu aktivnosti realizovanih u 2010. i 2011. godini, Ministarstvo prosvjete i sporta je predvidjelo nastavak realizacije projekta u 2012. godini. Zbog nedostatka sredstava ovaj projekat nije se realizovao u predviđenom roku. Kako je zaštita potrošača veoma važan segment u evropskim integracijama Crne Gore, u **Prijedlog novog NPZP** za period jul 2012 – jun 2015 godine, zajedno sa godišnjim **Akcionim planom za njegovu realizaciju (AP)** je ušao i **Pilot projekat za uvođenje sadržaja zaštite potrošača u obrazovni sistem**. Godišnji izvještaj Vlada je usvojila do kraja juna, a NPZP sa AP do kraja jula 2012. Očekujemo da se projekat počne realizovati u 2013. godini. Program Zaštite potrošača koji je urađen još u 2010. godini, usvojen je na sjednici Nacionalnog savjeta za obrazovanje održanoj 12. juna 2012. godine.

1.4. Gimnazije

Za gimnazijsko obrazovanje predloženi su i u saradnji sa školama imlementirani **obavezni izborni sadržaji**.

1.5. Srednje stručne škole

Realizacija projekta Zdravi stilovi života u srednjim stručnim školama

Predviđeno je da se Zdravi stilovi života mogu izučavati i u srednjim stručnim školama kao međupredmetna oblast.

1.6. Inkluzivno obrazovanje

Inkluzivno obrazovanje je u 2012. godini realizovano kroz sljedeće aktivnosti:

- Ažurirana je baza podataka o djeci sa posebnim potrebama i utvrđivanje položaja i potreba ove djece u školama;
- Seminar „Putokaz“ - podrška učenicima s teškoćama u čitanju i pisanju, namijenjen stručnim službama osnovnih škola koje pohađaju učenici usmjereni od strane

opštinske komisije po prilagođenom obrazovnom programu. Seminar je realizovan u novembru;

- Učešće u izradi Plana vaspitno-obrazovnog rada za rad sa djecom sa autizmom;
- Učešće u izradi Uputstva za prilagođavanje eksternih ispita djeci sa posebnim obrazovnim potrebama;
- Projekat: Podrška posebnim odjeljenjima za inkluzivno obrazovanje;
- Saradnja s Projektom „Servis inkluzivnog obrazovanja“ EU

Projektom je predviđena koordinacija Zavoda za školstvo u domenu praćenja podrške stručnih timova školama koje imaju posebna odjeljenja usmjerena od strane opštinskih komisija za usmjeravanje djece s posebnim obrazovnim potrebama.

Mobilni timovi

Mobilni timovi pružaju podršku školama u kojima su rješenjima usmjerena djeca sa posebnim obrazovnim potrebama u odgovarajuće programe od strane lokalne komisije za usmjeravanje. Podrška se sastoji u:

- individualnom radu sa djecom sa smetnjama u razvoju;
- stručnoj pomoći članova mobilnog tima roditeljima;
- stručnoj pomoći vaspitačima, učiteljima, nastavnicima i stručnim saradnicima od strane članova mobilnog tima;
- pomoć u izradi individualnog razvojnog obrazovnog plana (IROP-a).

Pružana je podrška svim školama koje su tražile stručnu pomoć od mobilnog tima.

2. Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose sa javnošću

U toku 2012. godine, Zavod za školstvo je objavio sljedeća izdanja:

- osnovna škola – unaprijeđene verzije predmetnih programa (predmetni programi: *Geografija, Istorija, Biologija, Fizika, Hemija i Građansko vaspitanje*).

U okviru edicije „*Naša škola*“ pripremljene su i objavljene 3 publikacije – NAŠA ŠKOLA: *Nastava/učenje u savremenoj školi*, NAŠA ŠKOLA: *Kakva je naša škola? – Uputstvo za samoevaluaciju škola* i NAŠA ŠKOLA: *Istraživanje – Položaj učenika/ca u školi*.

Sve objavljene publikacije su distribuirane školama, a dostupne su i na veb sajtu *Zavoda*.

Odnosi sa javnošću

Tokom 2012. godine nastavljene su aktivnosti saradnje sa medijima, partnerskim institucijama, kao i osavremenjavanje i konstantno ažuriranje veb sajta Zavoda. Prema CDT-ovim rezultatima monitoringa dobrog upravljanja u državnim institucijama, u sklopu projekta DURBIN (Dobra uprava – bolje institucije), Zavod za školstvo zadovoljava standard otvorenosti i dobre prakse u komunikaciji sa građanima i informisanju građana.

Saradnja sa NVO sektorom

Zavod je tokom 2012. godine nastavio saradnju sa više nevladinih organizacija i realizovao aktivnosti iz svog djelokruga u skladu sa usvojenim aktima o kriterijumima i proceduri za odabir i promovisanje aktivnosti koje sprovodi NVO sektor (davanje mišljenja o prijedlozima projekata NVO-a koji se namjeravaju realizovati u osnovnim i srednjim školama, itd).

Izveštaj o saradnji državnog organa sa NVO sektorom u 2011. godini dostavljen je Savjetu za saradnju Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija.

Projekti

Ekoremedijacija kao strategija razvoja Crne Gore

U okviru Programa međunarodne razvojne saradnje između Republike Slovenije i Crne Gore, Zavod za školstvo sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i firmom LIMNOS (doo za primijenjenu ekologiju) realizuju dvogodišnji projekat *Ekoremedijacija kao strategija razvoja Crne Gore*. U početnoj fazi projekta su razmatrane mogućnosti za implementaciju obrazovnih ciljeva i tehnika ekoremedijacije u obrazovni sistem Crne Gore. U tom smislu u Zavodu za školstvo su realizovane sljedeće aktivnosti:

1. Analiza predmetnih programa i nastavnog plana za predškolsko vaspitanje i obrazovanje i za osnovno i gimnazijsko obrazovanje
2. Dat prijedlog mjera sa preporukama za ugradnju sadržaja ERM u postojeće predmetne programe

Program za razmjenu znanja među srednjim školama u Jadranskoj regiji (KEPASS)

KEPASS je trogodišnji projekat u koji je uključeno 11 obrazovnih institucija Jadranske regije. *Regija Friuli Venecija Đulija - Uprava za saradnju u oblasti obrazovanja, univerzitetskog obrazovanja, istraživanja i porodičnih politika* (lider na projektu) (I), *Ujedinjeni svjetski koledži* Duino (I), *Marche Region* – Odjeljenje za obrazovanje obuku, prava u oblasti obrazovanja i kontrolu (I), *Zavod za školstvo* (MNE), *Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-Neretvanskog kantona* (BiH), *Istarska županija* (HR), *Regionalna direkcija za obrazovanje Vlore* (AL), *Zavod za školstvo* (SLO), *Ministarstvo obrazovanja, uprava za međunarodne odnose* (I), *Nacionalni Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (HR) i *Ministarstvo obrazovanja i sporta* (SLO).

Cilj KEPASS projekta je da integriše obrazovne sisteme u Jadranskoj regiji kako bi se podigla konkurentnost srednjoškolskog obrazovanja i stvorili uslovi za veću mobilnost učenik/ca, kao i uzajamno priznavanje srednjoškolskih programa i diploma, doprinoseći povezivanju obrazovnih sistema i tržišta rada u Jadranskoj regiji. Tokom realizacije KEPASS projekta biće kreiran program za mobilnost učenika/ca na nivou srednjih škola.

Projekat je odobren i ugovor potpisan u oktobru 2012. godine.

Ostale aktivnosti

- Organizacija Ljetnje akademije *Human rights in Action*: priprema materijala, priprema sertifikata za nastavnike/ce, aktivnosti otvaranja i zatvaranja akademije – prevođenje, priprema informacija za sajt, stalna saradnja sa ostalim organizatorima (Savjet Evrope i Vergeland Centar)
- Organizacija konferencije *Interkulturalno obrazovanje: Plurilingvalni pristupi jezicima i kulturama*, u saradnji sa Britanskim Savjetom Crna Gora i Evropskim centrom za moderne jezike iz Graca
- Saradnja na projektu Preduzetničko učenje u gimnazijama (Direkcija za mala i srednja preduzeća)
- Pisanje izvještaja koji proizilaze iz obaveza Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje i Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015. godine
- Pružanje podrške projektu SEECEL
- Izrada izvještaja o evaluaciji SEECEL-ovog projekta o preduzetničkom učenju
- Izrada izvještaja za Nacionalnu strategiju održivog razvoja Crne Gore,
- Pružanje stručne i logističke podrške projektima realizovanim od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma
- Realizacija trodnevnog seminara o preduzetničkom učenju
- Učešće u radu dvodnevne nacionalne konferencije na temu „Kako do održivog razvoja i zelene ekonomije u Crnoj Gori”
- Učešće na dvodnevnoj regionalnoj konferenciji pod nazivom „Obrazovanje i lokalna samouprava za održivi razvoj u Bečićima od 10. do 12. maja, 2012. godine. Konferenciju je organizovao Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC)
- Stručna i logistička podrška crnogorskim učenicima/cama za učešće na 20. Filozofskoj Olimpijadi koja je održana u Oslu od 16. do 20. maja
- Organizacija seminara sa ciljem predstavljanja projekata i pojedinih aktivnosti Odsjeka

Učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima:

1. Konferencija za nastavnike engleskog jezika u organizaciji Britanskog Savjeta, *Nastavnik 21. vijeka: kontinuirani profesionalni razvoj* – 16. maj 2012., Podgorica
2. Seminar za nacionalne koordinate u Evropskom centru za moderne jezike: FREPA – *Plurilingvalne i interkulturalne kompetencije: deskriptori i nastavni materijali* - 31. maj – 1. jun 2012. Grac
3. Konferencija *Interkulturalno obrazovanje: Plurilingvalni pristupi jezicima i kulturama*, 13. septembar 2013. Podgorica
4. Seminar FREPA – *Plurilingvalne i interkulturalne kompetencije: deskriptori i nastavni materijali* - 21 – 23. novembar 2012, Grac

Učešće u radnim grupama i komisijama:

- radna grupa za eksperimentalnu primjenu udžbenika Discover English za IV, V i VI razred
- radna grupa za izradu Strategije razvoja osnovnog obrazovanja i vaspitanja 2012-2017.

- radna grupa za izradu međupredmetnog programa za Zdrave stilove života za srednje stručne škole
- komisija za izradu međupredmetnih tema i oblasti
- komisija za izradu uputstva za implementaciju preduzetničkog učenja kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi
- komisija za izradu Akcionog plana za 2012. godinu u skladu sa Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje
- komisija za izradu Akcionog plana za 2012. godinu u skladu sa Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015.godine
- član Savjeta nacionalnog partnerstva za preduzetničko obrazovanje

Koordinacija:

- projekti Savjeta Evrope (Evropski centar za moderne jezike, Program obuke *Pestalozzji*, Projekat *Jezici u obrazovanju, jezici za obrazovanje*)
- Rodna ravnopravnost u obrazovanju
- Preduzetničko učenje
- Obrazovanje za održivi razvoj
- Seminari “NATO i Crna Gora” – koordinacija obuke profesora srednjih škola

Prevođenje materijala za Evropski centar za moderne jezike, međunarodne organizacije, prevođenje stručnih tekstova i projektnih prijedloga za potrebe ostalih odsjeka.

Komunikacija sa institucijama i tijelima Savjeta Evrope (Evropski centar za moderne jezike i Sektor za jezičku politiku), realizacija i praćenje aktivnosti na projektima Savjeta Evrope, izvještavanje o aktivnostima, priprema i proslijeđivanje informacija o međunarodnim konferencijama i seminarima, pružanje tehničke podrške u realizaciji određenih programa i priprema informacija za veb sajt.

II SEKTOR ZA NASTAVU

1. Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj

Plan realizacije programa obuke za 2012. godinu urađen je u skladu sa rezultatima eksterne i interne evaluacije škola, anketama za nastavnike, istraživanjima realizovanim u prethodnom periodu, zatim u skladu sa iskazanim potrebama nastavnika, rezultatima međunarodnog PISA projekta, kao i u skladu sa sredstvima opredijeljenim za ovu oblast. Primjena ključnih segmenata tekuće obrazovne reforme još uvijek je jedan od važnih kriterijuma.

U 2012. godini nastavljeno je sa realizacijom sljedećih programa: *Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi* (po predmetima, osnovna škola), *Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji*, *Mentorstvo nastavniku pripravniku*, *Identifikacija i rad sa darovitim učenicima* i *Program obuke za rukovodice vaspitno-obrazovnih ustanova*. U okviru obuke namijenjene nastavnicima koji izvode nastavu jezika i književnosti u osnovnim školama, a s obzirom na značaj razvijanja funkcionalne pismenosti, planirana je realizacija nekoliko programa obuke: *Nastava jezika i književnosti u prvom ciklusu osnovne škole*, *Put stvaraoaca ili kako stvarati tekst*, *Stvaralaštvo učenika – stilsko-jezičko oblikovanje usmenog i pisanog teksta*, *Stvaranje teksta – vrednovanje i ocjena učenikog*

stvaralaštva i Udžbenici i individualizacija u nastavi jezika i književnosti. Seminari su dio program obuke u okviru projekta Zavoda za školstvo *Kako učenicima pomoći da usješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove.*

Tokom 2012. godine u organizaciji Zavoda za školstvo realizovana su **82 seminara za 1705 polaznika** (69 jednodnevnih, 12 dvodnevnih i jedan trodnevni seminar, ukupno **96 seminarskih dana**).

Zavod za školstvo/Odsjek za KPR pratio je realizaciju seminara u organizaciji drugih institucija, organizacija i pojedinaca: 24 seminara za 683 nastavnika.

Nastavili smo intenzivnu saradnju sa *Savjetom Evrope* na polju učešća nastavnika u programima obuke koji su im namijenjeni: *Pestaloci program* i programi *Evropskog centra za moderne jezike Savjeta Evrope* u Gracu. U radu četiri seminara organizovana u Njemačkoj, Austriji i Francuskoj učestvovalo je šest predstavnika škola i Zavoda za školstvo.

U okviru Mreže za građansko obrazovanje u zemljama jugoistočne Evrope organizovana je prva *Ljetnja akademija Ljudska prava u akciji*, na Cetinju, od 20. do 28. juna 2012. godine. Predstavnici Savjeta Evrope, Evropskog Vergelend Centra, kao i svi učesnici izrazili su zahvalnost organizatorima iz Crne Gore, Zavodu za školstvo, koordinadorima za EDC/HRE i svim učesnicima za doprinos i entuzijazam, kao i zadovoljstvo što su bili dio tako posvećene grupe učesnika, predavača i organizatora. Prva Ljetnja akademija ocijenjena je kao izuzetno uspješna.

U skladu sa procedurom izabrani su programi obuke i Ministarstvu prosvjete prosljeđen CD sa pripremljenim *Katalogom programa stručnog usavršavanja nastavnika za školsku 2012/13. godinu* za objavljivanje. Zavod za školstvo postavio je elektronsku verziju ovog *Kataloga* na svoj sajt, rubrika Profesionalni razvoj/Programi obuke nastavnika.

Sa ciljem pružanja podrške timovima za PRNŠ/V i njihovo osnaživanje u oblasti planiranja, organizacije i realizacije profesionalnog razvoja nastavnika u predškolskim ustanovama i školama, savjetnici Odsjeka za KPR pripremaju i realizuju regionalna savjetovanja za PRNŠ timove. Tokom 2012. realizovano je **22 regionalna savjetovanja** za PRNŠ/V timove u osnovnim školama i **četiri savjetovanja** za timove u gimnazijama. Takođe, održano je jedno savjetovanje za nastavnike građanskog vaspitanja u osnovnim školama.

Učesnici su savjetovanja procijenili kao **izuzetno korisna** iz više razloga: razmjenjuju iskustva i ideje sa školama u okruženju, prepoznaju zajedničke probleme i razmijene ideje za njihovo rješavanje, povezuju se i organizuju zajedničku obuku za više „malih“ škola ili struku u okviru koje ima malo nastavnika u jednoj školi (npr. nastavnici hemije i fizike), dobiju najnovije informacije o dešavanjima na planu profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori od savjetnika zaduženog za njihovu školu/vrtić, imaju mogućnost da iskažu svoje potrebe za daljom obukom i profesionalnim razvojem.

Kao prepreke za aktivniji proces profesionalnog razvoja na nivou škole nastavnici navode nedostatak motivacije i nefunkcionisanje sistema viših zvanja, kao i način finansiranja škola u odnosu na aktivnosti profesionalnog razvoja.

Britanski savjet je tokom 2012. godine, u saradnji sa Zavodom za školstvo/Odsjekom za KPR, pokrenuo više akcija u kojima se promoviše i podržava profesionalni razvoj nastavnika engleskog jezika, ali i svih nastavnika. Kako je ova međunarodna organizacija intenzivirala svoje aktivnosti na polju profesionalnog razvoja, to su predstavnici Zavoda za školstvo učestvovali su u radu kursa na temu profesionalnog razvoja nastavnika realizovanom u

Noriču, u Engleskoj, od 25. do 29. juna 2012. godine. Nakon seminara u Noriču, eksperti Britanskog savjeta su, prepoznavši savremenost i funkcionalnost PRNŠ-a, istakli ovaj model kao najbolju inicijativu profesionalnog razvoja nastavnika u regionu.

Tokom 2012. godine Zavod/Odsjek za KPR nastavio je sa formiranjem tima trenera kako bismo imali kompetentne nastavnike i predstavnike drugih obrazovnih institucija kada je posao voditelja interaktivne obuke u pitanju. Sertifikovano je 16 trenera iz reda gimnazijskih nastavnika koji su pred Komisijom Zavoda za školstvo realizovali radionice na seminarima za profesore gimnazija Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji.

U svrhu procjene kvaliteta sistema profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori u Odsjeku za KPR realizovali smo dva istraživanja: *Evaluacija sistema profesionalnog razvoja na nivou škole (2008–2011)* i *Analiza PRNŠ/V-a na osnovu izvještaja Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta*.

Kroz saradnju sa Britanskim savjetom počelo se sa radom na unapređenju sistema profesionalnog razvoja nastavnika. Zavod za školstvo i Britanski savjet pokrenuli su primjenu *Okvira za kontinuirani profesionalni razvoj (razvojne faze u karijeri nastavnika)* Britanskog savjeta kao zvaničnog dokumenta za razvoj nastavnika engleskog jezika u Crnoj Gori, ali i prilagođavanje navedenog okvira za sve nastavnike.

Saradnja sa ovim organizacijama uglavnom je na nivou prethodnih godina. Zavod/Odsjek podržava realizaciju programa obuke nastavnika NVO i međunarodnih organizacija u okviru različitih projekata, dok je saradnja sa fakultetima koji obrazuju nastavnike ostala na ličnom i pojedinačnom nivou.

Nastavili smo saradnju sa institucijama na međunarodnom nivou, posebno sa Savjetom Evrope, pa naši nastavnici nastavljaju da pohađaju međunarodne seminare Pestaloci programa i Centra za moderne jezike iz Graca. Osnovni problem u ovoj aktivnosti jeste slabo poznavanje stranih jezika od strane nastavnika različitih struka, što je uslov da se određeni program obuke pohađa.

Sa ciljem redovnog informisanja prosvjetne i druge javnosti o aktivnostima na planu profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori redovno je izlazio časopis *Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori* (br. 9, jun 2011, i br. 10, decembar 2012). U časopisu afirmišemo nastavnike koji su posebno aktivni na planu profesionalnog razvoja u svojim školama, kao i njihove škole, ističemo kvalitetne primjere profesionalnog razvoja u školama i vrtićima, predstavljamo iskustva naših nastavnika sa pohađanja seminara i drugih aktivnosti profesionalnog razvoja u zemlji i inostranstvu, predstavljamo nove ideje i rješenja u odnosu na profesionalni razvoj, prenosimo zanimljiva dešavanja iz okruženja i šire na ovom polju, kao i korisne aktivnosti (akciona istraživanja, saradničko učenje itd.).

Zavod za školstvo/Odsjek za KPR sa ciljem povećanja efikasnosti i unapređenja komunikacije sa školama, kao i funkcionalnog korišćenja ICT-a, od oktobra 2012. godine, *Kalendar programa obuke nastavnika* izlaže na svom sajtu. *Kalendar* sadrži naziv programa obuke, ciljnu grupu, mjesto i vrijeme održavanja seminara i napomene. Koordinator za profesionalni razvoj u školi, ili neko drugi koga odredi direktor, treba redovno da otvara sajt Zavoda i prati *Kalendar* kako bi blagovremeno prijavio nastavnike za pohađanje ponuđenih programa obuke. Sve škole u Crnoj Gori dobile su ovu informaciju. Sa školama kojima internet nije dostupan, komunikacija će se obavljati kao i do sada.

Preporuke:

- povećati iznos sredstava koji se, na nacionalnom nivou, odvaja za obuku nastavnika, odnosno za organizaciju i realizaciju događaja profesionalnog razvoja,
- obezbijediti nedostajuća sredstva za realizaciju PRNŠ/V aktivnosti po školama i vrtićima,
- uvesti sistem licenciranja i relicenciranja nastavnika kako bi se obezbijedila kontinuirana angažovanost **svih** nastavnika na sopstvenom unapređivanju i razvoju,
- obezbijediti renomirane stručnjake iz svih oblasti koji će izrađivati programe obuke kako bi nastavnicima pružili mogućnost stručnog usavršavanja i osvajanja bodova predviđenih sistemom licenciranja,
- pravilnike koji se odnose na profesionalni razvoj nastavnika prilagoditi situaciji i mogućnostima u Crnoj Gori,
- staviti u funkciju sistem viših zvanja kao važno motivaciono sredstvo za profesionalni razvoj i napredovanje,
- omogućiti odgovarajuću promociju dobrih praktičara i njihovih škola,
- ubrzati proceduru potvrđivanja programe obuke,
- podržati osnivanje stručnih udruženja nastavnika (u Crnoj Gori postoje samo Udruženje nastavnika engleskog jezika (ELTAM), Udruženje nastavnika francuskog jezika, Udruženje nastavnika građanskog obrazovaja i Udruženje nastavnika istorije).

2. Odsjek za utvrđivanje kvaliteta

Eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama i samoevaluacija ustanova, kao oblici vrednovanja rada, propisane su Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju („Sl. list RCG“ br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Sl. list CG“ 45/10 i 45/11) i Pravilnikom o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama („Sl. list Crne Gore“ br. 26/12).

Zadatak Zavoda za školstvo, odnosno Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta, je da utvrđuje i obezbjeđuje kvalitet obrazovno-vaspitnog rada iz oblasti: predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog obrazovanja i vaspitanja, srednjeg opšteg obrazovanja, stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, obrazovanja i vaspitanja djece sa posebnim potrebama i vaspitanja u domovima učenika.

Pregled aktivnosti na utvrđivanju kvaliteta rada ustanova

Odsjek za utvrđivanje kvaliteta Zavoda za školstvo je u skladu sa zakonom i Planom i programom rada za 2012. godinu, realizovao sve programske aktivnosti koje su usmjerene na unapređivanje kvaliteta u obrazovnom sistemu i ustanovama pojedinačno. Odsjek je izvršio eksterno utvrđivanje kvaliteta u 40 obrazovno-vaspitnih ustanova, i to:

- gimnazije - 2¹
- osnovne škole - 27
- predškolske ustanove - 6
- srednje stručne škole - 2
- umjetničke škole - 3

¹ SMŠ “17. septembar” ima u sastavu gimnazijska odjeljenja, zato se u obračunima pojavljuje kao gimnazija

U ustanovama koje su obuhvaćene nadzorom, nastavu je realizovalo ukupno 1.682 nastavnika, od kojih je nadzorom obuhvaćeno 1.080, odnosno 64,21% na 1.545 časova.

Prema Pravilniku o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama i Metodologiji za eksternu evaluaciju vaspitno-obrazovnog rada, okvir za utvrđivanje i procjenu kvaliteta sadrži sedam ključnih oblasti razrađenih po indikatorima kvaliteta, na osnovu kojih se vrši eksterno vrednovanje kvaliteta rada ustanova.

Kvalitet obrazovno-vaspitnih ustanova procjenjuje/ocjenjuje se bodovima koji odgovaraju opisnim ocjenama, tako se indikatori iskazuju opisnim ocjenama na četvorostepenoj skali:

- veoma uspješno (VU), obuhvata 9 i 10 bodova;
- uspješno (U), obuhvata 8, 7 i 6 bodova;
- zadovoljava (Z), obuhvata 5, 4 i 3 boda;
- ne zadovoljava (NZ), obuhvata 2 i 1 bod.

Prosječan broj bodova za ključnu oblast iskazuje se na šestostepenoj skali kvaliteta:

- veoma uspješno (VU), što odgovara bodovima od 8,51 do 10,00;
- uspješno (U), što odgovara bodovima od 7,01 do 8,50;
- uglavnom uspješno (UU), što odgovara bodovima od 5,51 do 7,00;
- uglavnom zadovoljava (UZ), što odgovara bodovima od 4,00 do 5,50;
- zadovoljava (Z), što odgovara bodovima od 2,51 do 4,00;
- ne zadovoljava (NZ), što odgovara bodovima od 1,00 do 2,50.

Prema Metodologiji za eksternu evaluaciju vaspitno-obrazovnog rada, raspon bodova u okviru nivoa kvaliteta omogućava iskazivanje specifičnih kvalitativnih razlika prema procjeni nadzornika. Iz tog razloga ima razlika u kvalitetu u okviru jednog opisnog nivoa procjene, zavisno od broja bodova.

Realizacija i rezultati po ključnim oblastima

Opšta procjena kvaliteta ključnih oblasti koja se iskazuje ovim izvještajem zasnovana je na detaljnoj analizi kvaliteta svakog evaluiranog predmeta i indikatora sa specifičnostima ustanova. Ta analiza je sastavni dio ovog Izvještaja i dostupna je svim zainteresovanim stranama u arhivi Zavoda za školstvo.

1. Upravljanje i rukovođenje školom/ustanovom

Oblast upravljanje i rukovođenje sadrži osam indikatora na osnovu kojih je procjenjivan kvalitet rada obrazovno-vaspitnih ustanova, a to su:

1. Godišnji plan i njegova realizacija
2. Rad stručnih organa
3. Proces interne evaluacije rada
4. Realizacija plana za unapređivanje kvaliteta
5. Pedagoško-instruktivni rad direktora/direktorice i saradnika
6. Program razvoja
7. Rad Školskog/Upravnog odbora
8. Vođenje pedagoške evidencije i dokumentacije

Grafički prikaz kvaliteta

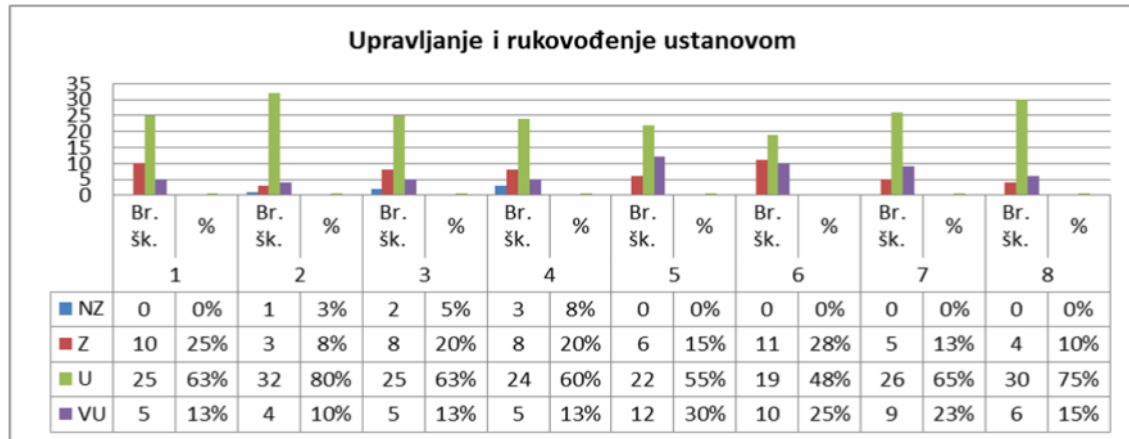

Tabela 1. Pregled procjene/ocjene po indikatorima

Najbolje procijenjen indikator u ovoj oblasti je **pedagoško - instruktivni rad direktora i saradnika** sa 30% na nivou veoma uspješno i 55% na nivou uspješno, a najslabije **godišnji plan i njegova realizacija** (25% zadovoljava) kao i **realizacija plana za unapređivanje kvaliteta** sa i 20% zadovoljava i 8% ne zadovoljava).

Utvrđeno stanje kvaliteta

U okviru navedene ključne oblasti utvrđene su dobre strane:

- U određenom broju škola (12,82%) godišnji plan i program rada je sadržajan i prilagođen realnim zahtjevima nastave.
- Rad stručnih organa uglavnom je usaglašen (89,8%) sa utvrđenim nadležnostima.
- U većini škola (73%) formiran je tim za interno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada, koji uglavnom uspješno prati globalne procese u ustanovama.
- Plan unapređivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada uglavnom je urađen u skladu sa preporukama tima nadzornika koji je realizovao eksternu evaluaciju.
- Direktor, pomoćnik direktora i pedagog najčešće imaju plan pedagoško-instruktivnog rada i daju odgovarajuću pedagošku podršku i pomoć nastavnicima.
- Rasporedom časova je kod većine škola ostvarena ravnomjerna i učeničkim mogućnostima i razvojnim potrebama primjerena opterećenost u toku radnog dana, uz racionalno korišćenje potencijala škole.
- U 70% škola program razvoja uglavnom omogućava opšti uvid u okvirni plan aktivnosti, ciljeve i prioritete koji se tiču poboljšanja i razvoja škole.
- Odluke Školskog odbora pravovremeno se ističu na oglasnoj tabli u zbornici i sa njima se upoznaje Savjet roditelja i ostali zainteresovani subjekti.
- Pedagoška evidencija i dokumentacija vodi se uglavnom u skladu sa Pravilnikom o obliku i načinu vođenja te evidencije.

Kada su u pitanju slabe strane koje treba dalje unaprijediti u ovoj oblasti, izdvajaju se sljedeće:

- U godišnjem planu i programu rada nekih škola (25%) nijesu jasno navedeni prioritetni ciljevi programa razvoja za tekuću godinu, a u većini se sistematično ne prati realizacija.
- Pojedine škole (60%) na stručnim organima ne razmatraju operativne ciljeve otvorenog dijela programa.
- Manji broj škola (27%) nema formiran tim za internu evaluaciju, a u 25,64% škola nastavničko vijeće i Školski odbor nijesu razmatrali realizaciju interne evaluacije.

- U nekim ustanovama nije obezbijedeno praćenje procesa implementacije akcionih planova (20,51%), niti postoji dokumentacija o realizaciji (30%).
- Izvještaj o pedagoško-instruktivnom radu u 60% škola ne razmatra se na stručnim aktivima i nastavničkom vijeću, niti se donose odgovarajući zaključci.
- Rasporedom časova u 15,4% škola nije u potpunosti ostvarena ravnomjerna i učeničkim mogućnostima i razvojnim potrebama odgovarajuća opterećenost u toku radnog dana.
- Prioriteti u programu razvoja u 30% škola nijesu definisani na osnovu interne i eksterne evaluacije. Evidentna je neusklađenost godišnjeg plana i programa rada škole sa programom razvoja. Nedostaje dokumentacija o praćenju realizacije programa razvoja.
- Ima primjera da Školski odbor nije razmatrao, niti usvojio Program razvoja škole, da sjednicama ne prisustvuje predsjednik Odbora i da je odnos nekih članova pasivan.
- Zapisnici sa sjednica stručnih organa u 12% škola nijesu dovoljno jasno strukturirani i uglavnom ne sadrže jasne i operativne zaključke. Svi zapisnici (u OŠ „29. novembar“ i OŠ „Jedinstvo“) vode se samo na jeziku na kojem se izvodi nastava (albanskom).

Dominantne preporuke za poboljšanje kvaliteta ključne oblasti su:

- U Godišnjem planu i programu jasno definisati prioritetne ciljeve programa razvoja koje treba implementirati u tekućoj godini, uz navedene rokove i odgovorne osobe, a realizaciju postavljenih ciljeva i zadataka pratiti.
- Na sjednicama stručnih organa razmatrati operativne ciljeve otvorenog dijela programa.
- One ustanove koje nemaju, treba da formiraju tim za internu evaluaciju, a sve ustanove se trebaju adekvatno angažovati da kvalitetno zaživi koncept interne evaluacije.
- Obezbijediti kvalitetno praćenje procesa implementacije akcionih planova.
- Prilagoditi rasporede časova, gdje je utvrđeno da nijesu odgovarajući.
- Prioritete u programu razvoja definisati na osnovu interne i eksterne evaluacije, uskladiti Godišnji plan sa Programom razvoja i pratiti realizaciju.
- Školski odbor treba da usvoji Program razvoja škole, uz više angažovanje nekih članova.
- Voditi zapisnike sa sjednica stručnih organa jasno i pregledno, sa definisanim zaključcima i odgovornim osobama. Jezik na kojem se vode zapisnici u navedenim školama prilagoditi zakonskim propisima.

2. Kadrovski, materijalni, tehnički i bezbjednosni uslovi rada škole/ustanove

Oblast sadrži osam indikatora na osnovu kojih je procjenjivan kvalitet rada:

1. Stručna zastupljenost
2. Opremljenost ustanove sredstvima i materijalima
3. Profesionalni razvoj zaposlenih
4. Prostorno-tehnički i smještajni uslovi
5. Opremljenost računarima
6. Korišćenje raspoloživih resursa
7. Bezbjednosni uslovi rada
8. Sanitarno-higijenski uslovi

Grafički prikaz kvaliteta

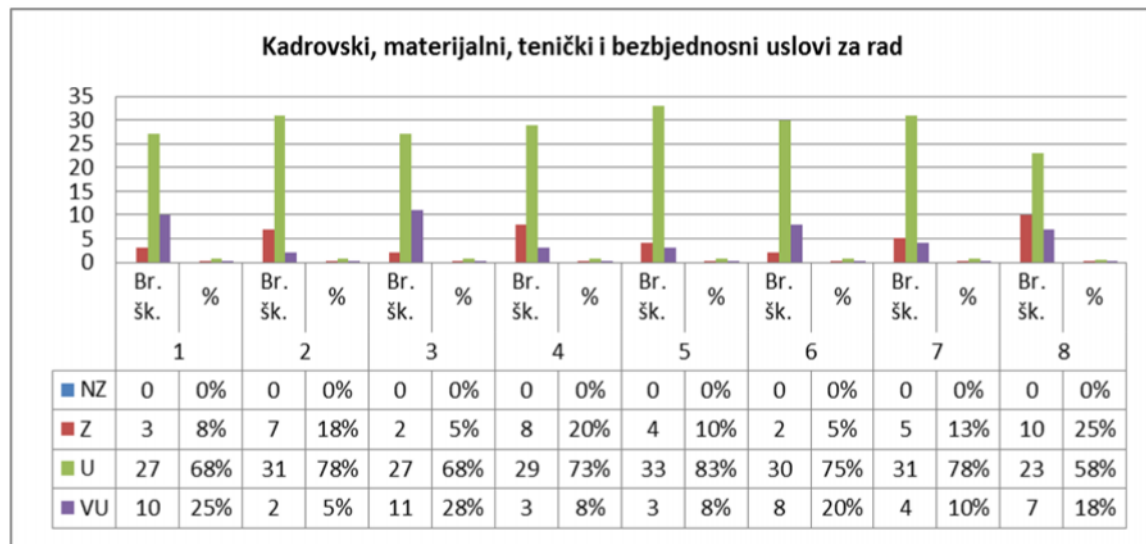

Tabela 2. Pregled procjene/ocjene po indikatorima

Najbolje procijenjen indikator je **profesionalni razvoj zaposlenih** sa 28% na nivou veoma uspješno i 68% na nivou uspješno, a najslabije **sanitarno-higijenski uslovi** sa 25% zadovoljava, kao i **prostorno-tehnički uslovi** na nivou 20% zadovoljava.

Utvrđeno stanje kvaliteta

U okviru navedene ključne oblasti utvrđene su dobre strane:

- Većina škola je prepoznata po stalnom nastavnom kadru čija kvalifikaciona struktura i kompetencije pretpostavljaju uspješnu i kvalitetnu nastavu.
- Ustanove karakteriše detaljno razrađen i realizovan plan profesionalnog razvoja.
- Od posjećenih obrazovnih ustanova, 20% veoma uspješno, a 75% uspješno koristi raspoložive materijalno-tehničke i kadrovske resurse za realizaciju vaspitno-obrazovnog rada, dok predškolske ustanove još uspješnije koriste raspoložive resurse.
- Sanitarno-higijenski uslovi u 33,33% vrtića su procijenjeni veoma uspješno. Međutim, komparacijom sa osnovnim školama (11,11%) i na svim nivoima obrazovanja (17,5%) pokazuje se da sanitarno-higijenske uslove u većini ustanova treba podići na viši nivo.
- Većina škola je opremljena sa po jednom računarskom učionicom sa pratećom opremom, čije korišćenje je neujednačeno, u zavisnosti od lokacije ustanove.

Kada su u pitanju slabe strane koje treba dalje unaprijediti u ovoj oblasti, izdvajaju se sljedeće:

- Opremljenost ustanove je za 22,22% posjećenih osnovnih škola procijenjeno sa zadovoljava, što znači da su u skladu sa minimalnim pedagoškim standardima.
- Kada je u pitanju indikator bezbjednosni uslovi rada, procjenu zadovoljava ima 12,5% posjećenih ustanova, što nije zanemarljivo ako se ima u vidu njegov značaj. Naročito je zabrinjavajuća činjenica da 14,81% osnovnih škola ima ocjenu zadovoljava.

Dominantne preporuke za poboljšanje kvaliteta ključne oblasti su:

- Školsku biblioteku bolje opremiti literaturom i multimedijalnim sadržajima.
- Poboljšati opremljenost specijalizovanih učionica.
- Godišnjim planom i programom rada sačiniti procjenu opremljenosti škole nastavnim sredstvima i sačiniti plan prioriternih aktivnosti za opremanje.
- Razmotriti mogućnost izgradnje sala za fizičko vaspitanje, postojeće kvalitetnije i funkcionalnije opremiti, a u međuvremenu uraditi primjenjiviji raspored časova.
- Uraditi plan i program preventivnih i edukativnih mjera o zaštiti i sigurnosti učenika i zaposlenih i formirati komisiju za sprovođenje mjera zaštite.
- Uraditi pravnu regulativu o bezbjednosti, sigurnosti i zaštite djece od nasilja, kao i za postupanje u vanrednim situacijama.
- Otkloniti bezbjednosne rizike građevinskog karaktera (prokišnjavanje, glatki podovi, snjegobrani...), kao i arhitektonske barijere.
- Raditi kontrolu ispravnosti elektroinstalacija, gromobrana, protivpožarnih aparata i drugo.
- Osposobiti uređaje protiv provala (alarm), video-nadzore i bolje osvijetliti dvorišta škola.
- Redovno preduzimati sanitarno-higijenske mjere i postupke, raditi zdravstveno-sanitarni pregled djece i zaposlenih.

3. Etos škole/ustanove

Procjenjivani indikatori kvaliteta za ključnu oblast su:

1. Poštovanje kućnog reda
2. Međuljudski odnosi nastavnika
3. Interpersonalni odnosi nastavnika i učenika (odnosno vaspitača i djece u JPU)
4. Estetska uređenost prostora
5. Promocija i uloga u zajednici
6. Uticaj podsticajnih mjera

Grafički prikaz kvaliteta

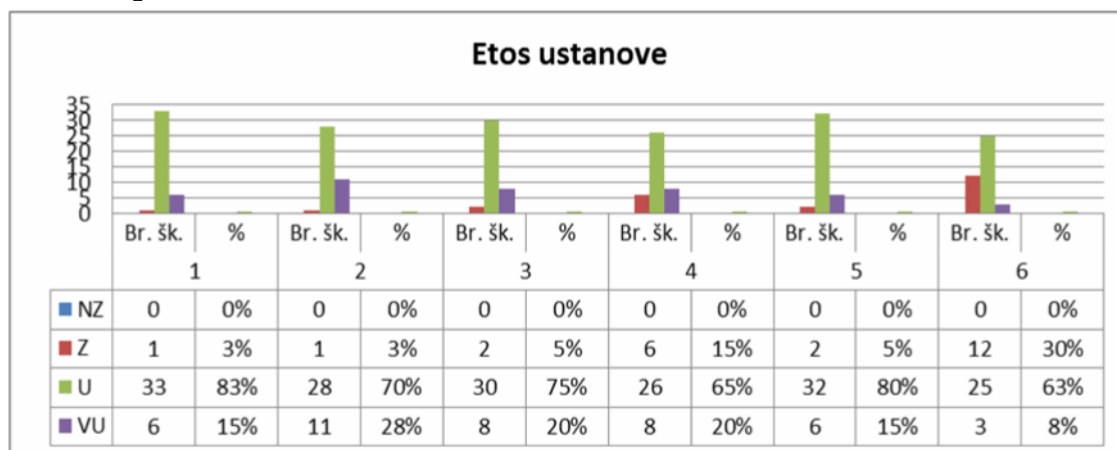

Tabela 3. Pregled procjene/ocjene po indikatorima

Najbolje procijenjen indikator su **međuljudski odnosi zaposlenih** (28% veoma uspješno i 70% uspješno) i **interpersonalni odnosi nastavnika i učenika** (20% veoma uspješno i 75% uspješno). Kod predškolskih ustanova **interpersonalni odnosi vaspitača i djece** su za pet od šest ustanova procijenjeni veoma uspješno. Najslabije ocijenjen indikator je **uticaj podsticajnih mjera**, gdje je 30% ustanova procijenjeno sa zadovoljava, a samo je 8% veoma uspješnih.

Utvrđeno stanje kvaliteta

U okviru navedene ključne oblasti utvrđene su dobre strane:

- Škole su u visokom procentu donijele odgovarajuća normativna akta i uglavnom dosljedno ih primjenjuju.
- U ustanovama vladaju međuljudski odnosi zasnovani na međusobnom uvažavanju i poštovanju, što ne ukazuje na mogućnost diskriminacije ni po kakvom osnovu.
- Učenici i nastavnici organizuju aktivnosti čiji je cilj jačanje osjećanja pripadnosti školi.
- Zastupljeni su radovi učenika i nastavnika koji imaju edukativu i estetsku svrhu.
- Unutrašnji prostori, u svim evaluiranim muzičkim školama i predškolskim ustanovama, su skladno uređeni, ali u ostalim ustanovama slabije.
- Ustanove promovišu rezultate lokalnoj i široj javnosti učestvovanjem na svim važnim kulturnim i javnim manifestacijama i drugo u skladu sa mogućnostima.
- Nedovoljna finansijska sredstva utiču na podsticajne mjere, zato su najbolje procijenjeni indikator koji nijesu direktno uslovljeni materijalnim resursima.

Kada su u pitanju slabe strane koje treba dalje unaprijediti u ovoj oblasti, izdvajaju se sljedeće:

- Nedosljedna primjena: Pravilnika o kućnom redu, Pravilnika o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih i učenika i Plana profesionalnog razvoja.
- Neažurnost u vođenju evidencija u Knjigama dežurstva, Ljetopisu i Internet stranica.
- Timski rad na nivou stručnih aktivata malo doprinosi dobrim međuljudskim odnosima u kolektivu, a i rijetke su međusobne hospitacije nastavnika istog ili srodnog predmeta.
- U manjem procentu anketa iskazan je kritički odnos prema međuljudskim odnosima.
- Predškolske ustanove nijesu uradile Pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih.
- Ni jedna evaluirana umjetnička škola nije uradila amblem, niti ima monografiju.

Dominantne preporuke za poboljšanje kvaliteta ključne oblasti su:

- Dosljedno primjenjivati pravilnike o kućnom redu i pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih i učenika.
- Knjigu dežurstava i ostale evidencije koje se odnose na promociju ustanove, voditi sadržajnije.
- Postojeći nivo međusobne saradnje stalno nadgrađivati kroz timski rad na nivou stručnih aktivata i međusobnih hospitacija na nivou predmeta.
- Nastavnici treba da uzimaju u obzir mišljenje učenika o svom radu.
- Više raditi na estetskom uređenju prostora škole i kultivisanju školskog dvorišta.
- One ustanove koje nijesu uradile amblem i monografiju, treba da ih urade.

- Donijeti Pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih u svim predškolskim ustanovama i školama koje to još nijesu učinile.

4. Podrška koju škola/ustanova pruža učenicima

Indikatori za ključnu oblast su:

1. Podrška učenicima/učenicama koji/koje zaostaju u savladavanju gradiva
2. Podrška nadarenim učenicima/učenicama
3. Podrška učenicima/učenicama sa smetnjama u razvoju
4. Vannastavne aktivnosti/obavezni izborni sadržaji
5. Prava i dužnosti učenika/učenica – poštovanje dječjih prava
6. Zaštita i sigurnost učenika/učenica – zaštita i sigurnost djece
7. Realizacija edukativnih i preventivnih programa
8. Profesionalna orijentacija
9. Rad učeničkog parlamenta
10. Praćenje razvoja djece (za predškolske ustanove)²

Grafički prikaz kvaliteta

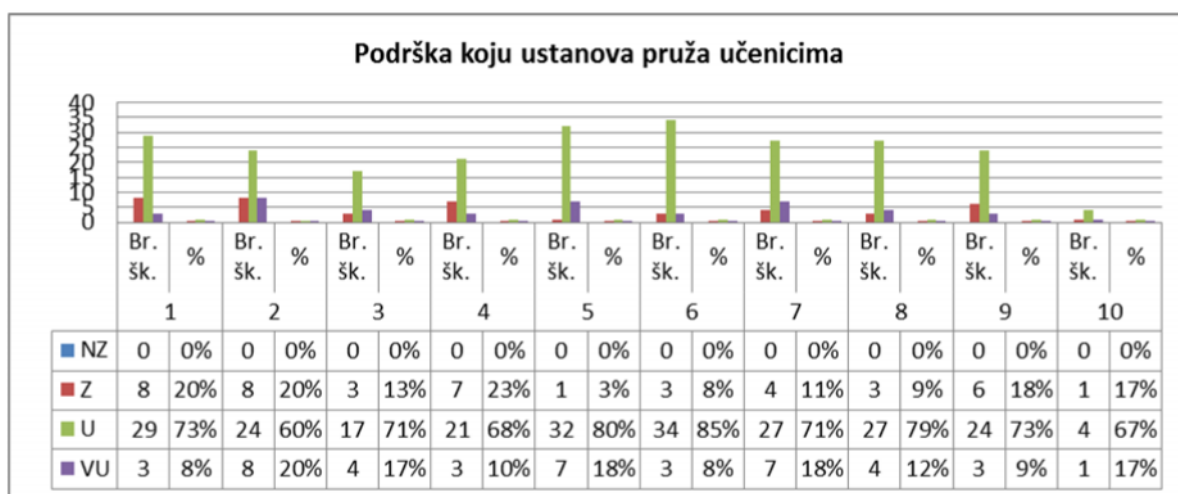

Tabela 4. Pregled procjene/ocjene po indikatorima

Najbolje procijenjeni indikator, na nivou svih ustanova je **prava i dužnosti učenika – poštovanje dječjih prava**, koji je u 80% ustanova procijenjen uspješno i 18% veoma uspješno, a najslabije **vannastavne aktivnosti** koji su u 23% ustanova procijenjeni sa zadovoljavanja.

Utvrđeno stanje kvaliteta

U okviru navedene ključne oblasti utvrđene su dobre strane:

- Većina škola ima okvirni plan za dopunsku nastavu i časovi se uglavnom redovno organizuju za neke predmete.
- Časovi dodatne nastave, vannastavne aktivnosti i rad u sekcijama, se organizuju uglavnom za dio nadarenih učenika i one koji se pripremaju za takmičenja.

² Ovaj indikator je specifičnost predškolskih ustanova.

- Većina škola je formirala timove za inkluziju, a za kategorisane učenike rade se IROP-i.
- Učenici biraju vannastavne aktivnosti od mogućnosti koje nudi škola.
- Učenici blagovremeno dobijaju potrebne informacije o svojim pravima i obavezama.
- Većina ustanova nastoji, da u okviru svojih mogućnosti, edukuje učenike realizacijom raznih programa kako da se zaštite od narkomanije, alkoholizma i pušenja.
- Škole na razne načine informišu učenike i njihove roditelje o mogućnostima profesionalne orijentacije.
- Učenički parlamenti konstituisani su u većini škola, sastanke održavaju povremno i na njima raspravljaju o stvarima koje ih zanimaju, a tiču se radu i životu u školi.
- Sve predškolske vaspitno-obrazovne ustanove vode portfolija za praćenje razvoja djece.

Kada su u pitanju loše strane u ovoj ključnoj oblasti mogu se izdvojiti:

- U nekim školama realizacija časova dopunske nastave počinje nakon prvog klasifikacionog perioda, a za pojedine predmete se ne organizuju uopšte.
- Dodatna nastava se u nekim školama organizuje samo za učenike koji se pripremaju za takmičenje.
- Neki učenici nemaju rješenje o inkluziji, iako postoje indicije da je potrebno, a neki nastavnici/vaspitači nijesu edukovani za rad sa učenicima sa smetnjama u razvoju.
- Vođenje evidencije vanastavnih aktivnosti/obaveznih izbornih sadržaja u pojedinim školama nije adekvatna, ili je uopšte nema.
- Ustanove posvećuju manje pažnje programima koji se odnose na zaštitu ljudskih prava, a u nekima se rijetko sprovode i ostali edukativni i preventivni programi.
- U nekim školama predstavnici ne prisustvuju sjednicama stručnih organa kad se raspravlja o pitanjima značajnim za njih, niti im se olakšava izbor daljeg školovanja.
- Nijesu u svim predškolskim ustanovama identifikovana nadarena djeca, niti se za njih radi individualizovani programi.

Dominantne preporuke za poboljšanje kvaliteta ključne oblasti su:

- Dopunsku nastavu planirati (i realizovati) od početka školske godine, iz svih predmeta, gdje se za to ukaže potreba, a evidenciju uredno voditi.
- Identifikovati nadarene učenike i omogućiti im da se uključe u dodatnu nastavu tokom cijele školske godine, a ne samo pojedinim učenicima i to uoči takmičenja.
- Izvršiti kategorizaciju identifikovane djece/učenika koji nijesu obuhvaćeni inkluzijom, u slučajevima potrebe, a nastavnicima omogućiti odgovarajuću edukaciju.
- U vannastavne aktivnosti/slobodnih izbornih sadržaja i sekcija treba da se uključi što veći broj učenika, a evidenciju o tome voditi uredno.
- Pružiti učenicima veći broj raznovrsnih edukativnih i preventivnih programa i nastojati da, bar povremeno, to rade stručnjaci (ljekari specijalisti itd.).
- Škola treba da ima svoj program profesionalne orijentacije za učenike završnih razreda.
- Predstavnici učeničkog parlamenta treba da prisustvuju sjednicama stručnih organa škole, kada se raspravlja o pitanjima koja se njih tiču.
- Identifikovati nadarenu djecu i za njih raditi prilagođeni program.

5. Saradnja škole/ustanove sa roditeljima, drugim ustanovama i lokalnom sredinom

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

1. Saradnja sa roditeljima
2. Aktivnost Savjeta roditelja
3. Saradnja sa drugim ustanovama i lokalnom zajednicom
4. Uključenost roditelja u obrazovno-vaspitni proces

Grafički prikaz kvaliteta

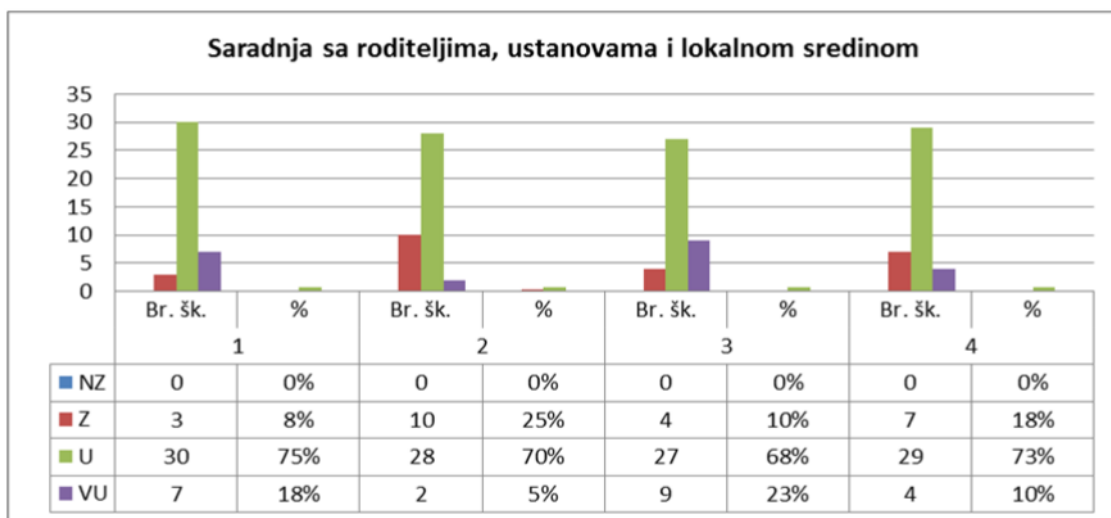

Tabela 5. Pregled procjene/ocjene po indikatorima

Najbolju procjenu kvaliteta ima indikator **saradnja sa roditeljima** (75% uspješno i 17,5% veoma uspješno), a najslabije **aktivnost Savjeta roditelja** (25% zadovoljava).

Utvrđeno stanje kvaliteta

U okviru navedene ključne oblasti utvrđene su dobre strane:

- Plan i program saradnje sa roditeljima čini sastavni dio Godišnjeg plana.
- Većina škola ima precizan raspored planiranog vremena za individualne razgovore nastavnika sa roditeljima, koji je istaknut na vidnom mjestu.
- Većina škola uglavnom redovno informiše roditelje o postignućima i napredovanju njihove djece i uz obezbijeđenu privatnost u pogledu pružanja informacija i razgovora.
- U odjeljenjskim knjigama se vodi uredna evidencija o razgovoru sa roditeljima, a roditeljski sastanci se uglavnom redovno održavaju.
- Savjet roditelja je konstituisan po zakonu i u skladu sa Statutom škole/ustanove i odluke donosi na osnovu Poslovnika o radu.
- Nijesu zabilježeni slučajevi prigovora ili žalbi u pisanoj formi upućenih Savjetu roditelja.
- Prilikom donošenja važnijih odluka škole/ustanove traži se mišljenje Savjeta roditelja.
- Većina škola ima plan saradnje sa ustanovama i lokalnom zajednicom i evidentiraju konkretnu pomoć i saradnju sa njima.

- Škole/ustanove često učestvuju na manifestacijama značajnim za lokalnu sredinu.
- Većina nastavnika škole u okviru predmetnog programa planira sadržaje do 20% časova koji afirmišu tradiciju i vrijednosti lokalne sredine.
- Neke škole/ustanove organizuju savjetovanja za roditelje, edukativna predavanja i radionice sa različitim temama, a neke uključuju roditelje kao stručnu i tehničku pomoć.

Kada su u pitanju loše strane u ovoj ključnoj oblasti mogu se izdvojiti:

- Plan i program saradnje sa roditeljima ne sadrži jasno definisane sadržaje, dinamiku i nosioce, kao ni plan realizacije ciljeva.
- Odziv roditelja na roditeljske sastanke nije uvijek na očekivanom nivou, o čemu se vodi nedovoljno precizna evidencija i zapisnici su formalni i bez jasnog koncepta i analize.
- U nekim ustanovama Savjet roditelja nema jasno definisan Program rada, niti vrši analizu svoga rada.
- Neke škole samo povremeno konsultuju Savjet roditelja o pitanjima koji su iz njihove nadležnosti, ali i neki članovi Savjeta su prilično pasivni.
- Roditelji su slabo upoznati sa aktivnostima i odlukama Savjeta roditelja.
- Neke škole/ustanove nemaju razrađen plan i program saradnje sa ustanovama i lokalnom zajednicom sa navedenim sadržajima dinamikom i nosiocima realizacije.
- Slobodni dio nastavnog programa škole donose bez većeg učešća lokalne zajednice.
- Lokalna zajednica nije dovoljno uključena u poboljšanje materijalnih uslova rada škole, a i evidencija je nepotpuna.
- Većina škola rijetko organizuje edukativne radionice za roditelje i nemaju strategiju za animiranje većeg broja roditelja da učestvuju u obrazovno-vaspitnom procesu.

Preporuke za poboljšanje kvaliteta ključne oblasti:

- Plan saradnje sa roditeljima treba da bude detaljnije razrađen, da sadrži jasno definisane sadržaje, dinamiku i nosioce, kao i plan praćenja realizacije ciljeva.
- Unaprijediti informisanost roditelja o postignućima učenika i animirati ih za veće učešće u kreiranju života i rada Škole.
- Evidencija realizacije komunikacije i saradnje sa roditeljima treba da je jasna i detaljna, tako da omogućava kvalitetnu analizu, na bazi koje će se preduzimati mjere.
- Uraditi Program rada Savjeta roditelja koji će biti usklađen sa nadležnostima propisanim Opštim zakonom o obrazovanju (čl. 95) i Statutom škole.
- Tražiti mišljenje Savjeta roditelja kod donošenja važnih odluka za ustanovu, a nedovoljno aktivne članove zamijeniti zainteresovanim roditeljima.
- Redovno informisati ostale roditelje o donijetim odlukama i zaključcima Savjeta roditelja.
- Uraditi Plan saradnje sa lokalnom zajednicom u kojem će jasno biti određene aktivnosti, institucije, vrijeme i realizatori i voditi blagovremeno urednu evidenciju o tome.
- U skladu sa Planom saradnje škole i lokalne zajednice obuhvatiti i slobodni dio nastavnog programa koji nije centralno propisan i druge potrebe.

- Godišnjim planom i Programom rada škole planirati aktivnosti za intenzivnije uključivanje roditelja u vaspitno-obrazovni proces.
- Planirati i realizovati učešće roditelja u vaspitno-obrazovnom procesu.
- Samoevaluacijom obuhvatiti i analizu uključenosti roditelja u život i rad škole/ustanove.

6. Nastava i učenje

Indikatori za ključnu oblast su:

1. Organizacija nastave/učenja na času
2. Planiranje nastave
3. Pisane pripreme za čas
4. Upotreba nastavnih sredstava
5. Ocjenjivanje
6. Uslovi za rad na koje može da utiče nastavnik
7. Rad stručnog aktiva
8. Dopunska nastava
9. Dodatna nastava

Grafički prikaz kvaliteta

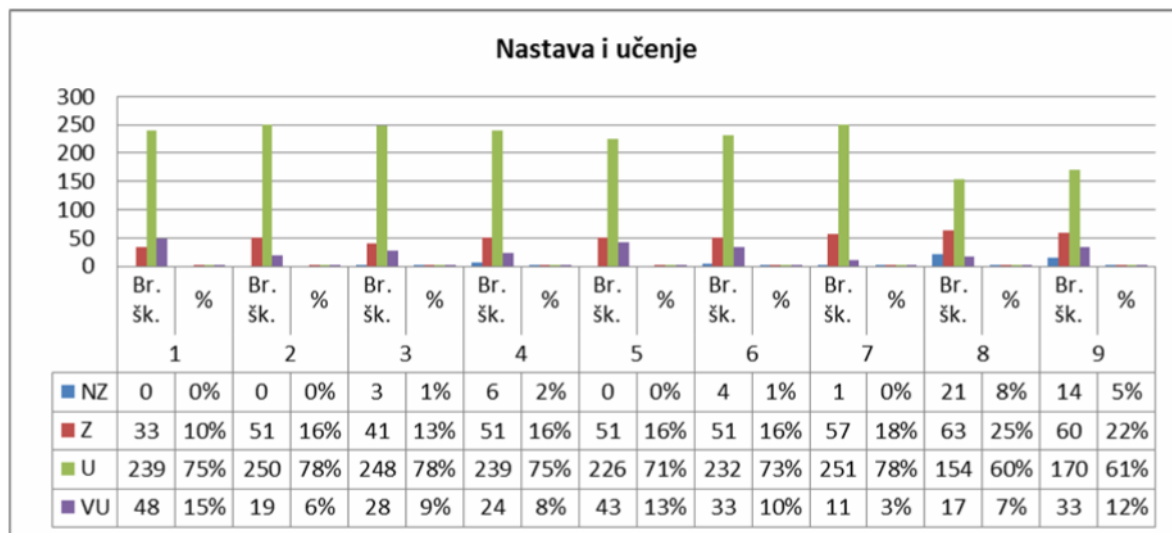

Tabela 6. Pregled procjene/ocjene po indikatorima

Najbolje procijenjen indikator na nivou svih predmeta je **organizacija nastave i učenja** (75% uspješno i 15% veoma uspješno), a najslabije **dopunska** (8% ne zadovoljava i 25% zadovoljava) i **dodatna nastava** (5% ne zadovoljava i 22% zadovoljava).

Utvrđeno stanje kvaliteta

U okviru navedene ključne oblasti utvrđene su dobre strane:

- Većina časova se na metodički dobar način ostvaruje, uz korišćenje aktivnih oblika učenja i kombinaciju različitih oblika i metoda rada koji doprinose ostvarivanju cilja časa.

- Skoro svi nastavnici imaju godišnje planove rada urađene nastavno-ciljno, koji su uglavnom usklađeni sa predmetnim programom.
- U većini škola nastavnici se redovno pripremaju za nastavu, a pripreme uglavnom imaju jasnu strukturu, sa navedenim ciljevima i aktivnostima učenika i nastavnika.
- Nastavnici na času uglavnom racionalno koriste raspoloživi prostor, nastavna sredstva i didaktički materijal koji po potrebi i sami obezbjeđuju ili izrađuju zajedno sa učenicima.
- U većini škola postoje uslovi za upotrebu kompjutera i koriste se odobreni udžbenici.
- Ocjenjivanje je u skladu sa Pravilnikom o vrstama ocjena i načina ocjenjivanja, uz povremenu evidenciju postignuća učenika, uz rijetke prigovore učenika i roditelja.
- Pojedini nastavnici posvećuju posebnu pažnju prostoru u kome se odvija obrazovno-vaspitni proces, posebno u prvom ciklusu.
- U školama su konstituisani stručni aktivni koji rade osnovne poslove iz svoje nadležnosti.
- U nekim školama nastavnici pišu planove dopunske i dodatne nastave, imaju utvrđene termine održavanja časova, spisak učenika i evidentirane realizovane časove.

Kada su u pitanju loše strane u ovoj ključnoj oblasti mogu se izdvojiti:

- Problemska usmjerenost i interaktivnost u procesu nastave je nedovoljno zastupljena kod nekih predmeta, uz dominantnu je upotrebu tradicionalnih metoda u nastavi, gdje dominira reprodukcija usvojenih znanja i njihova slabija primjena.
- Kod nekih predmeta pojedini ciljevi nijesu usklađeni sa predmetnim programima, a primijećeno je da neki nastavnici ne razlikuju ciljeve od aktivnosti ili aktivnosti od sadržaja. Slobodni dio kurikuluma nije uvijek korektno planiran i rijetke su međupredmetne povezanosti.
- Planiranje za stručne škole rađeno je na neodgovarajućim obrascima koji nijesu u skladu sa zahtjevima nastavno-ciljnog i procesno-razvojnog planiranja.
- Kod jednog broja nastavnika primjetno je da se više polaže na formalni, nego na funkcionalni aspekt pisanih priprema.
- Osvrt na realizaciju planiranog poslije svake teme ili mjeseca (s odgovarajućim dopunama i korekcijama) praktikuje se u malom broju škola.
- Samo manji broj nastavnika, nakon svakog časa radi osvrt na realizovane ciljeve.
- Očiglednost u nastavi u pojedinim školama nije zastupljena i u znatnom broju škola rijetko se koristi kompjuterska oprema i druga audio-vizuelna sredstva.
- Kada izostaje praćenje napretka učenika u ličnim bilježnicama nastavnika, primjetna je učestalost ocjenjivanja neposredno pred kraj klasifikacionog perioda, uz slabo davanje povratne informacije.
- Nastavnici ne koriste raznovrsne metode i tehnike procjenjivanja i ocjenjivanja postignuća učenika i kriterijum ocjenjivanja je kod nekih predmeta različit.
- Mali broj nastavnika vodi računa o saznavnom ambijentu u učionici.
- Analiza učenčkih postignuća i kriterijuma je prilično formalna, bez konkretnih preporuka za unapređenje. Ne organizuju se ogledni časovi i hospitacije u potrebnom broju.

- U srednjim školama (gimnazije i stručne škole) dopunska nastava se rjeđe organizuje. Manji je broj održanih časova dopunske i dodatne nastave u odnosu na planirano, a efekti održavanja dopunske i dodatne nastave rijetko se analiziraju.

Preporuke za poboljšanje kvaliteta ključne oblasti:

- Voditi i usmjeravati aktivnosti učenja i kreirati nastavne situacije na času sa dominantnom aktivnošću učenika uz korišćenje savremenih metoda i oblika rada.
- Ažurirati godišnje planove rada u skladu sa zahtjevima nastavno-ciljnog i procesno-razvojnog planiranja i odgovarajuće osmisli dio ciljeva specifičnih za lokalnu sredinu.
- Raditi pripreme za časove u kojima će jasno biti istaknuti ciljevi, sadržaji, aktivnosti nastavnika i učenika, oblici rada, nastavna sredstva i korelacija uz osvrt na realizaciju.
- Nastavu organizovati po principima interaktivne metode uz primjenu raspoloživih didaktičkih materijala, nastavnih sredstava i pomagala, kao i računara.
- Učionički prostor urediti sa kreativnim, informativnim i saznavnim materijalima vezanim za predmetni program koje bi izradili učenici u saradnji sa nastavnicima.
- Ocjenjivanje treba da je javno, blagovremeno, redovno, obrazloženo i da ima motivacionu ulogu, uz jasne i unaprijed poznate kriterijume i sistematično evidentiranje.
- Rad stručnih aktiva treba da bude više zastupljen na analitičkom i podsticajnom nivou.
- Potrebno je planirati i realizovati dopunsku (i dodatnu) nastavu u svim školama, da učenici nemaju potrebu za pohađanjem privatnih časova.

7. Postignuća znanja i vještina učenika/učenica prema obrazovnim standardima

Indikatori za analiziranu ključnu oblast su:

1. Postignuća na provjeri znanja i eksternoj provjeri znanja
2. Postignuća po klasifikacionim periodima tekuće godine
3. Postignuća učenika na višim nivoima takmičenja
4. Postignuća učenika na školskom takmičenju
5. Vaspitna postignuća: neopravdani izostanci, vladanje...
6. Postignuća učenika sa posebnim potrebama
7. Postignuća po klasifikacionim periodima i na kraju prethodne godine
8. Razvoj djece
9. Dječje stvaralaštvo³

³ Indikatori 8 i 9 se odnose na predškolske ustanove

Grafički prikaz kvaliteta

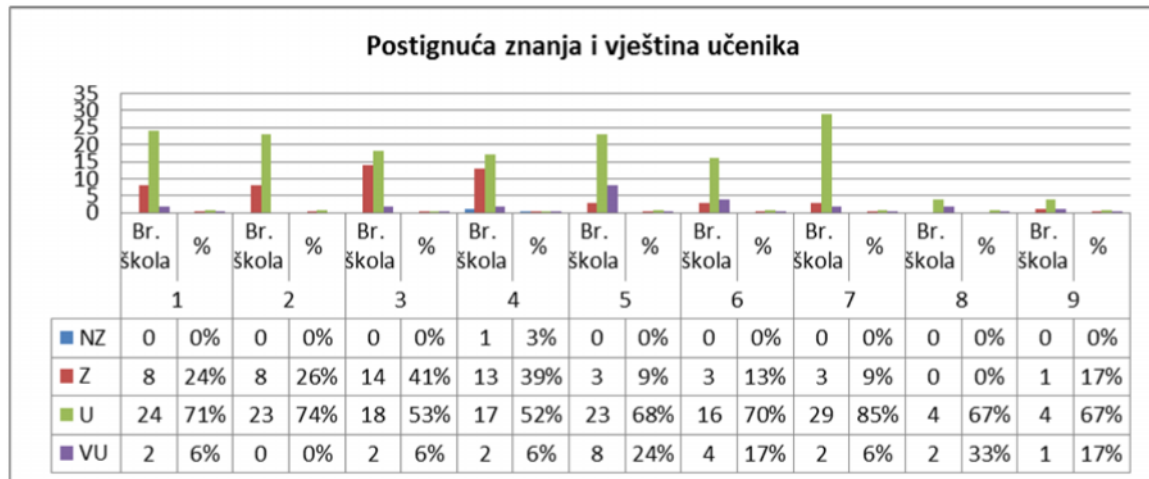

Tabela 7. Pregled procjene/ocjene po indikatorima

Utvrđeno stanje kvaliteta

U okviru navedene ključne oblasti utvrđene su dobre strane:

- Procijenjeno je da su rezultati eksterno-interne i eksterne provjere znanja učenika u većini škola iznad rezultata na državnom nivou.
- U većini škola su učenici ocijenjeni na kraju klasifikacionih perioda, a neke škole prate postignuća učenika i kvantitativno ih analiziraju.
- Učenici ili ekipe manjeg broja škola, u kontinuitetu postižu visoke rezultate na raznim nivoima takmičenja o čemu se vodi evidencija.
- Jedan broj škola, većinom osnovnih, organizuju redovno školska takmičenja po predmetima, iz kojih se organizuju i takmičenja na državnom nivou.
- Većina učenika poštuje kućni red, pristojni su i disciplinovani, a izostajanje učenika se prati i analizira po klasifikacionim periodima.
- Škole pohvaljuju i većina škola nagrađuje učenike za odličan uspjeh, primjerno vladanje i za postignute rezultate na višim nivoima takmičenja.
- Djeca sa posebnim potrebama napreduju planiranom dinamikom i uspješna su im postignuća u okviru postavljenih ciljeva.
- Skoro svi učenici upućeni na popravne ispite polože popravni ispit.

Kada su u pitanju loše strane u ovoj ključnoj oblasti mogu se izdvojiti:

- Većina stručnih aktiva predmeta iz kojih se eksterno-interno i eksterno provjeravaju znanja učenika, ne rade kvantitativno-kvalitativne analize ostvarenih rezultata, niti upoređuju rezultate eksterno-interne provjere znanja sa ocjenama interne provjere.
- Postignuća učenika se rijetko kvalitativno analiziraju i upoređuju sa postignućima iz prethodne godine po raznim nivoima, uz davanje prijedloga mjera.
- Većina škola ne planira učešće na višem nivou takmičenja, a učenike za takmičenje bira na osnovu ličnog izbora, bez razrađene strategije kojom motivišu učenike.
- Zapažen je veliki broj izostanaka učenika uz povećanje broj učenika sa nezadovoljavajućim vladanjem, posebno u stručnim školama.

- Škole ne analiziraju se uticaj izostanaka učenika i izrečenih vaspitnih mjera na rezultate obrazovnih i vaspitnih postignuća učenika.
- Stručni organi ne analiziraju kvalitet rezultata popravnih i drugih ispita, nema zaključaka i prijedloga za njihovu kvalitetniju organizaciju.
- Primjećuje se velika razlika u postignućima učenika po klasifikacionim periodima.

Preporuke za poboljšanje kvaliteta ključne oblasti:

- Na stručnim organima analizirati i uporediti rezultate eksternog i internog provjeravanja znanja po raznim nivoima i na bazi zaključaka uraditi planove poboljšanja.
- Po klasifikacionim periodima analizirati kvantitativno-kvalitativno postignuća učenika po svim segmentima i na bazi zaključaka predložiti mjere poboljšanja.
- Analizirati postignute rezultate pojedinaca/ekipa na višim nivoima takmičenja, voditi evidenciju, podržavati i promovisati ih.
- Identifikovati nadarene i talentovane učenike po oblastima, organizovati dodatni rad sa njima i pripremati ih za viši nivo takmičenja.
- Organizovati školska takmičenja učenika iz predmeta (opšteobrazovnih, stručnih) i vannastavnih aktivnosti, bez obzira na broj odjeljenja i učenika.
- Uraditi akcioni plan u cilju smanjivanja broja izostanaka učenika i uticaja na vaspitna postignuća učenika.
- Na bazi analize organizacije popravnih ispita, predložiti mjere za unapređivanje.

Škole za osnovno muzičko obrazovanje

Nadzorom su obuhvaćene tri osnovne muzičke škole.

U školama za osnovno muzičko obrazovanje utvrđene su dobre strane:

- Praćenje i vrednovanje rezultata ostvarivanja godišnjeg plana je dobro planirano i realizuje se utvrđenom dinamikom.
- Proces svih oblika nastave i učenja kvalitetno se organizuje.
- Prostorni uslovi u školi u cjelini pružaju dobre mogućnosti za izvođenje različitih oblika nastave, a dio pedagoške dokumentacije se elektronski obrađuje.
- U godišnjim planovima aktiva dopunska nastava se održava od oktobra mjeseca.
- Svi nastavnici individualne nastave imaju planove dodatne nastave.
- Škole redovno informišu roditelje o najaktuelnijim pitanjima rada škole i traže njihovo mišljenje i predloge.

Kada su u pitanju loše strane u muzičkim školama, mogu se izdvojiti:

- Godišnji plan i program rada uglavnom je administrativni dokument.
- Zapisnici sa sjednica stručnih organa ne sadrže jasne zaključke sa konkretnim operativnim zaduženjima.
- Broj nastavnog kadra nije u skladu sa nastavnim planovima i programima, jer je nedovoljan.
- U muzičkim školama nije bilo seminara za nastavnike.
- Učenici ne koriste pravo da učestvuju u radu organa škole kada se raspravlja o pitanjima koja su od interesa za njih.

- Škole nemaju razrađene mehanizme kojima se pruža podrška učenicima.
- Slobodni dio nastavnog programa škole donose bez većeg učešća lokalne zajednice.

Preporuke za poboljšanje kvaliteta osnovnih muzičkih škola:

- U godišnji plan i program rada unijeti procjenu rada prethodne školske godine i za sve predviđene aktivnosti precizirati nosioce istih i definisati rokove za realizaciju.
- Zapisnici sa sjednica stručnih organa treba da sadrže odgovarajuće analize.
- Organizovati seminare za nastavnike u školama za osnovno muzičko obrazovanje.
- Obezbijediti računare u zbornicama za nastavnike.
- Napraviti strategiju podrške učenicima.

Predškolske ustanove

Nadzorom je obuhvaćeno šest javnih predškolskih ustanova. U šest javnih predškolskih ustanova nadzorisano su 24 vapične jedinice, 171 vaspitač/vaspitačica i 30 medicinskih sestara.

U predškolskim ustanovama utvrđene su dobre strane:

- Sve nadzorom obuhvaćene ustanove primjenjuju javno važeći program.
- U većini nadzorom obuhvaćenih predškolskih ustanova planirane aktivnosti su usklađene sa godišnjim planom i programom i realizuju se po predviđenoj dinamici.
- U većini nadzorom obuhvaćenih predškolskih ustanova komunikacija sa djecom omogućava napredovanje djece prema sopstvenim mogućnostima i sposobnostima.
- Obuhvaćena su sva na konkursu prijavljena djeca.
- Nije zabilježen nijedan slučaj kršenja dječjih/ljudskih prava.
- Zaposleni se u sklopu realnih mogućnosti ustanove povremeno pohvaljuju i nagrađuju.

Kada su u pitanju loše strane u predškolskim ustanovama, mogu se izdvojiti:

- U nekim ustanovama prilikom upisa djece nije poštovan pravilnik o normativima.
- U ustanovama u kojima direktor nemaju iskustvo u radu predškolskih ustanova, primjetna su nastojanja da se rad organizuje po školskom modelu.
- Nijedna nadzorom obuhvaćena predškolska ustanova, nema usvojen pravilnik o nagrađivanju i pohvaljivanju zaposlenih.
- Brojno stanje djece i ograničeni prostorni kapaciteti u nekim ustanovama usložnjava rad.

Preporuke za poboljšanje kvaliteta predškolskih ustanova:

- Pri formiranju vaspitnih grupa primijeniti normativ.
- Direktore koji nemaju radno iskustvo u predškolskim ustanovama dodatno edukovati.
- Usvojiti pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih.
- Proširiti postojeće prostorne kapacitete i rasteretiti vaspitne grupe kako bi se omogućila efikasnija organizacija ukupnog vaspitno-obrazovni rada.

Zaključna razmatranja

Prosječna procjena/ocjena za sve oblasti kvaliteta svih sedam ključnih oblasti u posjećenim ustanovama iznosi uspješno (7,15).

U okviru strukture navedenih ustanova, ima razlika u vrednovanju. Najbolje su vrednovane gimnazije (prosječno 7,57), potom slijede predškolske ustanove i umjetničke škole (7,46), osnovne škole (7,10), a najslabije srednje stručne škole (6,18).

Opšta procjena **kvaliteta upravljanja i rukovođenja**, kreće se od 2,56% škola za nivo uspješnosti uglavnom zadovoljava, 7,69% zadovoljava, 33,33% uglavnom uspješno, 38,46% uspješno i 17,95% škola veoma uspješno.

Opšta procjena **kvaliteta oblasti kadrovskih, materijalnih, tehničkih i bezbjednosnih uslova** u najvećem broju škola/ustanova (29 škola, odnosno 72,5%) je uspješno i 20% škola na nivou uglavnom uspješno.

Oblast **etos** procijenjena je uspješno, odnosno 7,80 iskazano bodovima. Na osnovu procjena za ovu oblast, kvalitet etosa je najuspješniji u gimnazijama i predškolskim ustanovama, sa procjenama 8,34 i 8,18. Najmanje je uspješan u stručnim školama (6,96), dok je u osnovnim i umjetničkim školama prosječno uspješan, sa ocjenom oko 7,50.

Analiza izvještaja je pokazala da je za indikator **podrška koju ustanova pruža učenicima** većina ustanova (oko 65%) procijenjena uspješno, odnosno iskazano prosječnim brojem bodova 7,05.

Ključna oblast **saradnja škole/ustanove sa roditeljima, drugim ustanovama i lokalnom sredinom** je u najvećem procentu (60%) procijenjena sa **uspješno**. Procjene ne zadovoljava i uglavnom zadovoljava nije bilo.

Kvalitet ključne oblasti **postignuća znanja i vještina učenika/učenica prema obrazovnim standardima** procijenjen je na nivou uglavnom uspješno, odnosno brojčano iskazano 6,89 i to sa 8,16 u umjetničkim školama i 7,80 u predškolskim ustanovama, a najniže je procijenjena nivoom zadovoljava u srednjim stručnim školama (4,88). Na nivou uglavnom uspješno procijenjen je kvalitet oblasti u osnovnim školama (6,66), a u gimnaziji sa 6,88.

Upoređivanjem tabelarnih pregleda procjene kvaliteta dvije posljednje godine, konstatuje se da je u odnosu na 2011. godinu zabilježen, negdje manje, a negdje veći progres u svim indikatorima, iako treba napomenuti da se radi o različitim školama/ustanovama.

Odbor za opšte obrazovanje

Tokom 2012. godine održano je 7 sjednica Odbora za opšte obrazovanje. Odbor je utvrdio sljedeće prijedloge (prijedloge potom usvojio Nacionalni savjet za obrazovanje):

- 1 izmjenu predmetnog programa za osnovno vaspitanje i obrazovanje,
- 2 programa za privatne predškolske ustanove,
- 13 udžbenika i priručnika za nastavnike/ce za osnovno obrazovanje,
- 5 udžbenika za izborne predmete u gimnaziji,
- 7 udžbenika za redovne predmete u gimnaziji,
- spisak udžbenika i nastavnih sredstava za školsku 2012/13. godinu.
- 2 uputstva za izvodjenje međupredmetnih oblasti
- 1 program za vannastavne aktivnosti osnovnih skola.

DIREKTOR

Pavle Goranović |